

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti 2024

REILUN JA KESTÄVÄN TALOUDEN SUOMI

**vasemmisto
vänstern**

1 Johdanto: Kestävä ja oikeudenmukainen vaihtoehto	3
• Uudistetaan valtiontalouden ohjausjärjestelmä ja kehitetään vaikutusarviointia	5
2 Vasemmistoliitto parantaa toimeentuloa ja vähentää köyhyyttä	6
• Suomalaisten enemmistö hyötyy vasemmistoliiton vaihtoehdosta	9
• Vasemmistoliiton vaihtoehto lisää tasa-arvoa ja vähentää köyhyyttä.....	9
• Vasemmistoliitto parantaa ihmisten toimeentuloa.....	10
3 Vasemmistoliitto rakentaa kestäväää taloutta	11
3.1 Oikeudenmukainen verotus turvaa hyvinvoinnin ja julkistalouden kestävyuden	11
3.2 Suomi menestyy vain osaamisella	16
• Lisätään tukea taiteelle ja kulttuurille	18
3.3 Reilu työelämä on kaikkien etu.....	19
3.4 Maahanmuuton sujuvoittaminen vahvistaa taloutta.....	22
3.5 Talouden on oltava ympäristökestäväää	24
4 Vasemmistoliitto ratkaisee ajankohtaisia haasteita	27
4.1 Pelastamme sosiaali- ja terveyspalvelut	27
4.2 Panostamme nuoriin	30
4.3 Helpotamme rakennusalan tilannetta ja lisäämme kohtuuhintaisia asuntoja	33
4.4 Vahvistamme hiilinieluja ja luonnon monimuotoisuutta.....	35
4.5 Edistämme kestäväää kehitystä ja ihmisoikeuksia Suomessa ja globaalisti	37
5 Taulukko: Vasemmistoliiton budjettimuutokset vuodelle 2024	38

1

JOHDANTO: KESTÄVÄ JA OIKEUDENMUKAINEN VAIHTOEHTO

Suomen on jatkossakin oltava maa, jossa kaikilla perhetaustaan ja yhteiskuntaluokkaan katsomatta on mahdollisuus hyvään elämään.

Kattavat ja laadukkaat julkiset palvelut, reilut työelämän pelisäännöt sekä oikeudenmukainen verotus ja suhteellisen tasainen tulonjako takaavat, että ketään ei jätetä heitteille ja että yhteiskunnan voimavarat saadaan valjastettua kaikkia hyödyttävällä tavalla. Kaiken ihmisen toiminnan tulee tapahtua luonnon kantokyvyn rajoissa.

Petteri Orpon oikeistohallitus vie Suomea väärään suuntaan. Hallituksen budjetti vuodelle 2024 lisää eriarvoisuutta, heikentää hyvinvointivaltiota ja osoittaa piittaamattomuutta ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjuntaa kohtaan. Hallituksen rajusta leikkauspolitiikasta huolimatta julkistalouden alijäämä kasvaa ja valtion velkaantuminen lisääntyy.

Vasemmistoliiton vaihtoehto on oikeudenmukainen ja hyvinvointia lisäävä. Tunnistamme Suomen talouden haasteet ja tasapainotamme julkistaloutta tavalla, joka on myös sosiaalisesti ja ekologisesti kestävä. Vaihtoehdossamme valtio ja kunnat velkaantuvat noin 375 miljoonaa euroa hallituksen budjettia vähemmän, ja pieni- ja keskituloisille suomalaisille jää enemmän rahaa käteen. Perumme hallituksen julmat sosiaaliturvaleikkaukset, pienennämme tuloeroja ja vähennämme köyhyyttä. Vahvistamme julkisia hyvinvointipalveluita.

Suomi horjuu taantumun partaalla. Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama epävakaus ja hintojen nousu sekä Euroopan keskuspankin kireä korkopolitiikka ovat hyödyttäneet Suomen ja Euroopan talouden. Tässä tilanteessa finanssipolitiikkaa ei voi liiaksi kiristää, sillä se pahentaisi vaikeaa talustilannetta entisestään ja kasvattaisi työttömyyttä. Julkisen talouden tasapainottamisessa on huomioitava valitujen toimien laajemmat taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset.

Vasemmiston vaihtoehtobudjetti on elvyttävä. Julkinen kysyntä ja kansalaisten enemmistön ostovoima vahvistuvat. Pieni- ja keskituloisten kohdalla ero hallituksen esitykseen on merkittävä. Julkisia menoja kasvatetaan tehokkaasti kohdentaen. Julkisten menojen

kasvattaminen on suhdannepoliittisesti veronkevennyksiä vaikuttavampaa, ja sen hyödyt jakautuvat oikeudenmukaisemmin. Mikäli näyttää, että Suomen talous olisi ajautumassa syvempään taantumaa vuoden 2024 aikana, tulee tilanteeseen reagoida finanssipoliittisin keinoin.

Vasemmistoliiton vaihtoehto on oikeudenmukainen ja hyvinvointia lisäävä.

Vahvistamme kriisissä olevien sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoitusta ja parannamme palveluiden laatua. Hillitsemme asumisen kallistumista lisäämällä julkista asuntotuotantoa ja perumalla asumistuen leikkaukset. Vahvistamme sosiaaliturvaa.

Vaihtoehtomme mahdollistaa myös sosiaaliturvan ja työn nykyistä sujuvamman yhteensovittamisen ja purkaa byrokratialoukkuja. Pienituloisten palkansaajien asema helpottuu ja työssäkäyvien köyhyys vähenee. Perumme niin sanotun kiky-sopimuksen epäoikeudenmukaiset sosiaalivakuutusmaksujen muutokset, jotka olivat valtava tulonsiirto työntekijöiltä ja julkiselta sektorilta yrityksille.

Valtiontalouden rahoitusasemaan vaikuttavat menojen lisäksi tulot. Vasemmiston vaihtoehdossa taloutta tasapainotetaan ennen kaikkea verotuksen keinoin. Veroasteen lasku on julkistalouden epätasapainon merkittävä syy. Sitä hillitsemällä voidaan valtion velkaantumista vähentää oikeudenmukaisesti. Mikäli veroaste pidettäisiin nykytasolla, kattaisi se oikeistohallituksen tavoitteleman valtiontalouden sopeutuksen lähes kokonaan. Hallitus kuitenkin laskee veroastetta ja kasvattaa alijäämää.

Vaihtoehdossamme vahvistamme veropohjaa, korjaamme verotuksen epäkohtia, teemme verojärjestelmästä oikeudenmukaisemman ja parannamme verotuksen ympäristöohjaavuutta. Uudistamme suurten tulojen ja omaisuuksien verotusta julkistalouden vahvistamiseksi.

Uudistamme myös valtiontalouden kehysmenettelyä niin, että se huomioi menojen lisäksi myös tulot ja mahdollistaa nykyistä paremmin suhdannepoliittisen reagoinnin sekä ekologisen jälleenrakennuksen edellyttämät investoinnit.

Suomen väestön ikääntyminen ja siitä seuraava ikäsidonnaisten menojen kasvu ja huoltosuhteen heikkeneminen heikentävät julkista taloutta. Suomi tarvitsee lisää työhön johtavaa maahanmuuttoa. Maahanmuutto onkin vahvasti myös taloudellinen kysymys. Orpon oikeistohallituksen nuiva suhtautuminen kansainväliseen liikkuvuuteen on moraalisesti väärin, mutta se on myös huonoa talouspolitiikkaa. Vasemmiston vaihtoehdossa maahanmuuton kiristykset perutaan ja kotoutumispalveluita parannetaan, jotta maahanmuuttajien hyvin kehittynyt työllisyys voisi edelleen parantua ja sosiaaliset ongelmat vähenisivät.

Osaavat ja hyvinvoivat ihmiset ovat talouden tärkein tuotannontekijä.

Suomen taloutta on pitkään vaivannut heikko tuottavuuskehitys. Suomi tarvitsee lisää satsauksia inhimilliseen pääomaan. Koulutus ja tutkimus vahvistavat kansakunnan hyvinvointia, työllisyyttä ja tuottavuutta. Osaavat ja hyvinvoivat ihmiset ovat talouden tärkein tuotannontekijä. Vasemmiston vaihtoehdossa koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen panostetaan selvästi hallituksen budjettia enemmän.

Perumme paljolti koulutukseen kohdistuvat kuntien valtionosuuksien leikkaukset, aikuis-koulutustuen lakkauttamisen ja vapaan sivistystyön alasajon. Lisäämme peruskoulujen ja korkeakoulujen rahoitusta merkittävästi.

Jos ympäristön kantokyky pettää, pettää myös talouden pohja. Valitettavasti Orpon hallitus ei tätä ymmärrä. Hallitus leikkaa rajusti luonnonsuojelun rahoitusta, keventää ympäristöhaittojen verotusta ja peruu edellisen hallituksen rahoitus- ja lainsäädäntöpäätöksiä. Tällä reseptillä päästöt kasvavat ja luontokato pahenee. Tulevaisuuden ainoa kestävä vaihtoehto on hiilineutraali ja resurssiviisas kiertotalous.

Vasemmistoliiton vaihtoehtobudjetti palauttaa Suomen hiilineutraaliuspolulle, vie meitä kohti kiertotaloutta ja auttaa pysäyttämään luontokadon.

Epäoikeudenmukaisten leikkausten perumisen, julkistalouden vahvistamisen ja Suomen talouden rakennehaasteisiin vastaamisen lisäksi tarjoamme ratkaisuja käsillä oleviin haasteisiin.

Vahvistamme nuorten hyvinvointia ja toimeentuloa ja etsimme kestäviä ratkaisuja nuorisorikollisuuteen.

Autamme vaikeuksissa olevaa rakennusalaan kuilun yli ja tuemme alan työllisyyttä.

Tuemme hyvinvointialueita niiden akuuteissa talousongelmissa, lyhennämme sosiaali- ja terveyspalveluiden jonoja ja alennamme sairastamisen kustannuksia.

Vahvistamme Suomen metsien ja maaperän hiilinielua ja luonnon monimuotoisuutta.

Parannamme Suomen edellytyksiä edistää kansainvälistä vakautta, kestävää kehitystä, ihmisoikeuksia ja rauhaa.

Politiikan ytimessä on valintojen tekeminen. Poliitiikka on vaihtoehtojen taidetta. Vasemmistoliiton vaihtoehto on reilun ja kestävän talouden Suomi.

Uudistetaan valtiontalouden ohjausjärjestelmä ja kehitetään vaikutusarviointia

Talouspolitiikkaa tehdään aina ajassa. Finanssi-
politiikan ohjaussäännön tulee mahdollistaa
kulloisenkin suhdannetilanteen mukaan
mitoitettu finanssipolitiikka, reagoiminen
erilaisiin kriiseihin ja tarpeelliset investoinnit.

Valtiontalouden nykyinen ohjausjärjestelmä
kohtelee tuloja ja menoja eri tavalla.
Kehysjärjestelmän oikeutus ja uskottavuus
kärsivät siitä, että miljardiluokan veron-
alennusten tekeminen on sen puitteissa
mahdollista, mutta muutaman miljoonan meno-
puolen kehysylitykset eivät ole. Menettely ohjaa
leikkauksiin sekä ns. kehyskiertämiseen
veronkevennyksien avulla tilanteissa, joissa
menolisäykset olisivat kansantaloudellisesti
veromuutoksia perustellumpia.

Koska veronalennukset hyödyttävät yleensä
varakkaampia, ja valtion menojen lisäykset
huonommassa taloudellisessa asemassa olevia,
ovat nykyisen kehysjärjestelmän kannustimet
vinoutuneet. Nykyinen kehysjärjestelmä ei
ensisijaisesti ohjaa julkisen talouden tasa-
painoon, vaan menojen karsimiseen.

Kehysjärjestelmää tulee uudistaa niin,
että tarpeelliset menolisäykset ovat aina
mahdollisia, jos ne voidaan kustantaa vastaavan
suuruiseksi arvioiduilla veronkorotuksilla. Myös
verotuottojen taso on kiinnitettävä samoilla
periaatteilla ennen kehyskauden alkua kuin
menotaso. Näin sovitusta tulotasosta ei voitaisi
poiketa päätösperäisesti ja siten "kiertää
kehystä".

Tällainen lähestymistapa vastaisi paremmin
myös EU:n parhaillaan uudistettavaan talous-
politiikan ohjausjärjestelmään kaavailtua ns.
nettomenouratarkastelua.

Talous on väline tärkeiden yhteiskunnallisten
tavoitteiden saavuttamiseksi ja hyvinvoinnin
lisäämiseksi. On nurinkurista, että yhteis-
kunnallisessa päätöksenteossa ja keskus-
telussa julkistaloutta ja talouspolitiikkaa
arvioidaan paljolti vain sen mukaan, kuinka
bruttokansantuote tai julkinen velka kehittyvät.

Bruttokansantuote kuvaa, kuinka paljon
kansantaloudessa tuotetaan palveluita ja
tavaroita. Se ei huomioi esimerkiksi tulojen
jakautumista, luonnonhaittoja tai koetun
hyvinvoinnin kehitystä. On olemassa useita,
pitkälle kehittyneitä mittareita, jotka kuvaavat
hyvinvointia bkt:ta laajemmin. Näitä mittareita
tulisi Suomessa hyödyntää nykyistä laajemmin
poliittisessa tavoitteiden asetannassa, vaikutus-
arvioinneissa ja seurannassa.

Vuosittaisten talousarvioiden, julkisen talouden
suunnitelmien ja keskeisten lakiesitysten
yhteydessä tulee ottaa käyttöön laajempi
vaikutusarviointi, joka mittaa nykyjärjestelmään
kattavammin esitettyjen toimenpiteiden
vaikutuksia. Ekologisen kestävyysulottuvuus
korostuu nykyisessä tilanteessa, jossa talouden
perustava rakennemuutos on toteutettava
erittäin nopeasti, hallitusti ja sosiaalisesti
oikeudenmukaisesti.

Valtioneuvostossa kerätään jo varsin kattavasti
tietoa erilaisista kestävä kehityksen indi-
kaattoreista, mutta niiden yhteyttä konkreet-
tiseen päätöksentekoon tulee vahvistaa. Lisäksi
käyttöön pitää ottaa esimerkiksi niin sanotun
aidon kehityksen mittari (GPI) tai jokin muu
vaihtoehtoinen kokoomaindikaattori.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa:

- Valtiontalouden ohjausjärjestelmää uudistetaan siten, että tuloja ja menoja kohdellaan yhdenvertaisesti, ja kehysmenettely mahdollistaa tarpeelliset investoinnit sekä suhdannepoliittiset toimet.
- Talousarvioiden, julkisen talouden suunnitelman ja keskeisten lakiesitysten yhteydessä esitetään kattava arvio niiden vaikutuksesta ympäristöön ja muihin kestävä kehityksen ulottuvuuksiin.
- Budjettityössä ja julkisen talouden suunnittelussa käytetään säännönmukaisesti bruttokansantuotetta laajempaa hyvinvoinnin mittaristoa.

2

VASEMMISTOLIITTO PARANTAA TOIMEENTULOJA JA VÄHENTÄÄ KÖYHYYS

Vasemmisto rakentaa reilua taloutta, jossa työntekijät tulevat toimeen ja köyhyys vähenee. Me esitämme reilun vaihtoehdon oikeistohallituksen yhteiskunnallista eriarvoisuutta lisäävälle politiikalle.

Orpon hallitus heikentää sosiaaliturvaa historiallisesti heti vuodesta 2024 lähtien läpi koko hallituskauden, mikä lisää merkittävästi köyhyyttä ja eriarvoisuutta.

Eri etuuksien leikkaukset kohdistuvat monilta osin samoihin kotitalouksiin, ja niiden vaikutukset kasaantuvat. Leikkausten myötä arviolta noin 15 prosenttia kotitalouksista köyhtyy, ja toimeentulotuen tarpeen arvioidaan kasvavan 25–30 prosenttia. Yksinhuoltajaperheiden käytettävissä olevat tulot alenevat jopa 300 eurolla kuukaudessa. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan noin 17 000 lasta putoaa köyhyysrajan alle.

Lapsiperheköyhyys on todennäköisesti haitallisin köyhyiden muoto. Tutkimusten mukaan lapsena koettu köyhyys vaikuttaa usein kielteisesti koko loppuelämään. Kokoomuksen ja perussuomalaisen johtama oikeistohallitus lisää lapsiperheköyhyyttä tietoisesti. Tämä on äärimmäisen lyhytnäköistä ja tuhoisaa.

Hallituksen politiikka lisää myös työtätekevien köyhyyttä ja toimeentulotukiriippuvuutta. Osa-aikaisen sekä lyhytkestoisen työn kannattavuus vähenee. Leikkaukset ajavat kokoaikatyötäkin tekeviä pienipalkkaisia ahtaalle, sillä matalapalkka-aloilla edes kokoaikaisesta työstä maksettava palkka ei välttämättä riitä elämiseen, etenkin suurissa kaupungeissa.

Hallituksen linja vie Suomea kauemmas pohjoismaisesta linjasta, jossa nimenomaan osa-aikatyö on yksi tekijä korkeassa työllisyysasteessa.

Oikeistohallitus ei ymmärrä, etteivät kaikki ihmiset voi tehdä kokoaikatyötä, sillä sitä ei ole kaikille tarjolla, kaikkien työkyky ei riitä kokoaikatyöhön, eikä kaikkien elämäntilanne mahdollista kokoaikaista työskentelyä.

On ymmärrettävä, että osa-aikainen tai keikkaluonteinen työnteko on useimmiten työttömyyttä parempi vaihtoehto ihmisille

itselleen ja koko yhteiskunnalle. Vasemmiston mielestä palkan ja sosiaaliturvan yhteensovittamista pitääkin parantaa eikä heikentää.

Vasemmistoliiton vaihtoehto parantaa toimeentuloa. Perumme hallituksen sosiaaliturvavaleikkaukset, jotka ajavat monia pientuloisia työssäkäyviä, lapsiperheitä, työttömiä ja opiskelijoita ahtaalle. Lisäksi esitämme sosiaaliturvaan täsmäparannuksia, jotka helpottavat työn ja sosiaaliturvan yhteensovittamista ja parantavat nuorten opiskeluedellytyksiä.

Perumme hallituksen sosiaaliturvavaleikkaukset.

Vaihtoehdossamme Sipilän hallituksen aikana tehty epäoikeudenmukaiset sosiaalivakuutusmaksumuutokset eli ns. kiky-muutokset perutaan, mikä tasoittaa maksurasitusta työntekijöiden ja työnantajien välillä. Maksumuutosten ansiosta pieni- ja keskituloisten palkansaajien käytettävissä olevat tulot kasvavat vasemmiston vaihtoehdossa enemmän kuin hallituksen budjetissa, vaikka emme esitä palkkaveron kevennyksiä. Perumme suurituloisille suunnattavan solidaarisuusveron kevennyksen.

Listamattomien yhtiöiden osinkojen verotukea kohtuullistetaan, mikä vahvistaa julkistaloutta merkittävästi ja tekee tuloverotuksesta johdonmukaisempaa.

Suomessa vaurain kymmenys väestöstä omistaa käytettävissä olevien tilastojen perusteella jo noin puolet Suomen kotitalouksien nettovarallisuudesta. Vähävaraisempi puolisko suomalaisista kotitalouksista omistaa vain 5,4 prosenttia nettovarallisuudesta. Neljäsosalla kotitalouksista ei ole nettovarallisuutta juuri lainkaan.

Varallisuuserot ovat kehittymässä huolestuttavaan suuntaan. Vasemmistoliiton vaihtoehto tasaa paitsi tulo-, myös varallisuuseroja.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa perutaan sosiaaliturvan leikkaukset:

- Sosiaaliturvan indeksikorotukset tehdään täysimääräisinä.
- Asumistuen leikkaukset perutaan.
- Ansiosidonnaisen työttömyysturvan tason porrastaminen perutaan.
- Työttömyysturvan omavastuupäivät pidetään ennallaan.
- Työttömyysturvan lomakorvauksen jaksotus perutaan.
- Työssäoloehto säilyy ennallaan.
- Vuorotteluvapaajärjestelmä ja aikuiskoulutustuki säilytetään.
- Työttömyysturvan lapsikorotukset säilytetään.
- Toimeentulotuen heikennykset perutaan.
- Kuntoutusrahojen leikkaukset kumotaan.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa poistetaan kannustinloukkuja ja helpotetaan sosiaaliturvan ja tulojen yhteensovittamista:

- Perutaan hallituksen esittämät asumistuen ja työttömyysturvan suojaosien leikkaukset.
- Työttömyysturvan suojaosa korotetaan 500 euroon kuukaudessa.
- Yrittäjille säädetään pysyvä oikeus työmarkkinatukeen ns. koronapoikkeuksen mukaisesti.
- Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien mahdollisuuksia osallistua työelämään parannetaan, ja otetaan käyttöön viime hallituskaudella pitkälle valmisteltu työkyvyttömyyseläkkeen niin sanottu lineaarinen malli.
- Eläkkeensaajien asumistukeen säädetään yleistä asumistukea vastaava suojaosa työntekoon kannustamiseksi.
- Otetaan käyttöön yhdistelmävakuutus. Yhdistelmävakuutus mahdollistaisi työttömyysturvan kerryttämisen samaan aikaan sekä palkansaajana että yrittäjänä tehdystä työstä.
- Perusturvaa yhtenäistetään kohti työhön kannustavaa perustuloa.

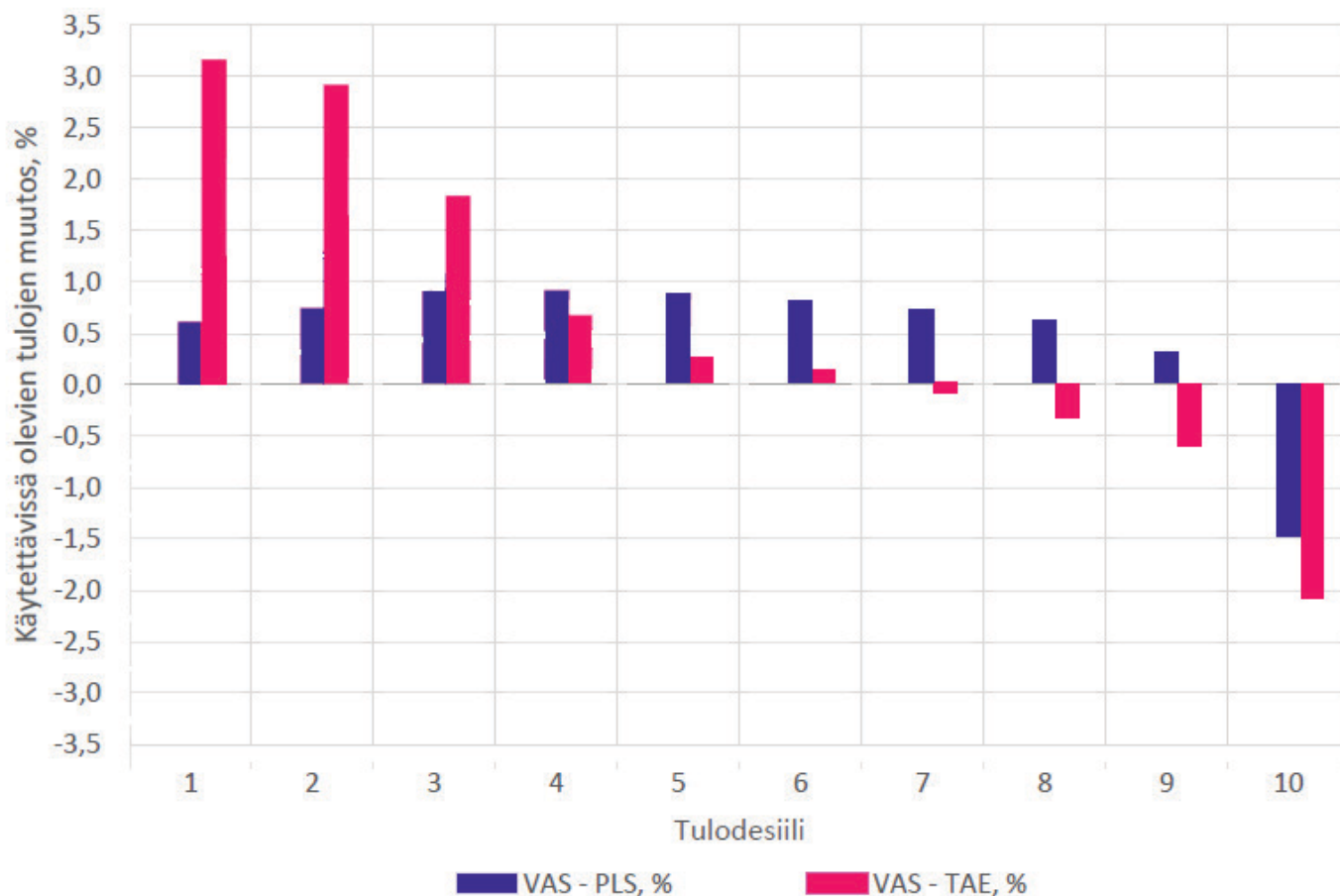
Vasemmistoliiton vaihtoehdossa parannetaan opiskelijoiden toimeentuloa:

- Korkeakouluopiskelijoiden opintorahaa korotetaan 50 eurolla kuukaudessa 329 euroon ja vastaava prosenttikorotus tehdään kaikkiin opintorahoihin.
- Opintolainalle säädetään korkokatto ja opintotuen lainapainotteisuutta vähennetään.
- Opiskelijoiden asumistuen leikkaukset perutaan.
- Aikuiskoulutustuki säilytetään ennallaan.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa pidetään asumiskulut ja muut arjen kulut kohtuullisena:

- Asumistuen ansiotulovähennyksen (suojaosan) poisto perutaan.
- Omistusasumisen tuki säilytetään asumistuessa.
- Hallituksen esittämät asumistuen tasoleikkaukset perutaan (perusomavastuun korotus, tuen tason alentaminen ja Helsingin tukitason pienentäminen).
- Kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa lisätään.
- Lääkkeiden omavastuu säilytetään 2023 tasolla 592 eurossa (hallitus korottaa sen 627 euroon).
- Hallituksen suunnittelemat 10 prosentin korotukset sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin perutaan.
- Työmatkakulujen omavastuu säilytetään 750 eurossa työmatkaliikkumisen kulujen kompensoimiseksi ja työssäkäyntiin kannustamiseksi (hallitus nostaa sen 900 euroon).
- Joukkoliikennetukea kasvatetaan 50 miljoonalla eurolla lippujen hintojen nousun ehkäisemiseksi.

Suomalaisten enemmistö hyötyy vasemmistoliiton vaihtoehdosta

Kuvaaja: Käteen jäävien vuositulojen muutos eri tulokymmenyksissä suhteessa nykytilanteeseen ja hallituksen budjettiesitykseen.

Siniset pylväät: Muutos suhteessa nykytilanteeseen.

Punaiset pylväät: Muutos suhteessa hallituksen budjettiin.

Vasemmistoliiton vaihtoehto lisää tasa-arvoa ja vähentää köyhyyttä

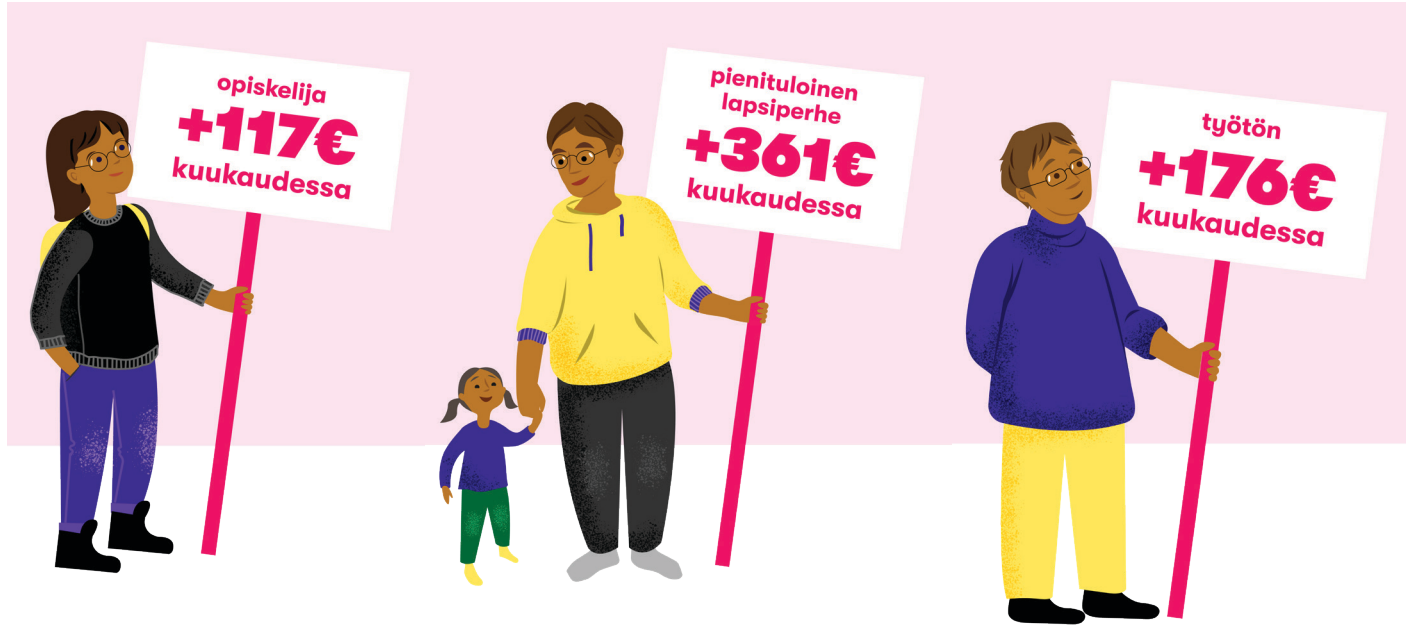
- Tuloeroja kuvaava suhteellinen gini-kerroin pienenee 0,8 prosenttiyksiköä.
- Köyhyysaste laskee 1,3 prosenttiyksiköllä: noin 73 000 ihmistä nousee köyhyysrajan yläpuolelle.
- Lapsiköyhyys vähenee yli 11 000:lla.
- Toimeentulotuen tarve vähenee 355 miljoonalla eurolla.

Muutokset on arvioitu suhteessa hallituksen budjettiesitykseen.

Vasemmistoliitto parantaa ihmisten toimeentuloa

Uudistustemme vaikutus käteen jääviin kuukausituloihin esimerkkikotitalouksissa

Muutokset on arvioitu suhteessa hallituksen budjettiesitykseen.

Opintorahaa ja asumistukea saava opiskelija:
+117 euroa / kk

Pienituloisen palkansaajaperhe:
+361 euroa / kk

Keskimääräinen ansiosidonnaisen päivärahan saaja:
+176 euroa / kk

Keskituloinen palkansaajaperhe:
+20 euroa / kk

Työmarkkinatukea saava yksinhuoltaja:
+78 euroa / kk

Pienituloisen eläkeläinen:
+14 euroa / kk
(luvussa ei huomioida esim. sote-asiakasmaksujen ja lääkeomavastuun alennusta)

3

VASEMMISTOLIITTO RAKENTAA KESTÄVÄÄ TALOUTTA

Suomi ei ole akuutin velkakriisin partaalla.

Kaikki valtiot ottavat velkaa, eikä valtioiden ole edes tarkoituksenmukaista pyrkiä velattomuuteen. Suomen nykyinen velka-aste on EU-maiden ja euroalueen keskiarvon alapuolella, ja Suomi saa rahoitusta hyvin ehdoin.

Ongelmia voi kuitenkin muodostua, mikäli Suomen julkinen talous on pysyvästi alijäämäinen ja velkasuhde kasvaa pidemmän aikaa valtiovarainministeriön ennusteiden mukaisesti. Siksi julkistaloutta on vahvistettava ja ennustettua velkaantumiskehitystä pyrittävä taittamaan.

Huolimatta siitä, että Orpon hallitus leikkaa rajusti pienituloisilta, lisääntyvä valtion velkaantuminen ensi vuonna ja läpi koko hallituskauden.

Mikäli haluamme rakentaa kestäväää taloutta ja taittaa valtion velkaantumisen, pitää meidän tehdä politiikkaa, joka estää veroasteen laskun, vastaa väestörakenteen muutokseen ja parantaa tuottavuutta ja työelämään osallistumisen mahdollisuuksia.

Suomi ei ole akuutin velkakriisin partaalla.

Leikkaamalla julkinen talous ei tule kuntoon, kuten eurokriisin aikaan harjoitettu epäonnistunut talouspolitiikka hyvin konkreettisesti osoitti.

Talouspolitiikan on oltava kestäväää myös ympäristön näkökulmasta. Me emme voi jättää kasvavaa ilmastovelkaa ja luontokatoa lastemme taakaksi. Vasemmistoliiton vaihtoehto on myös ympäristöllisesti kestävä.

3.1 Oikeudenmukainen verotus turvaa hyvinvoinnin ja julkistalouden kestävyuden

Verotuksen tehtävä on turvata hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus, tasata varallisuus- ja tuloeroja ja ohjata käyttäytymistä pois haitallisista ja kestäväättömistä toimintatavoista. Peruslähdekohta on, että veroa tulee maksaa maksukyvyn mukaan.

Valtiontalous tai julkinen talous kokonaisuutena eivät kokoomuksen ja perussuomalaisen johtaman oikeistohallituksen kaudella vahvistu valtavista leikkauksista huolimatta – toisin kuin hallituspuolueet ennen vaaleja lupasivat. Päinvastoin alijäämä kasvaa vuodesta 2024 alkaen ja on hallituskauden lopussa suurempi kuin hallituksen aloittaessa. Julkinen velkasuhde kasvaa läpi hallituskauden. Keskeinen syy

tähän on hallituksen veropolitiikka, joka sekä kasvattaa eriarvoisuutta että laiminlyö julkistalouden tulojen kehittämisen.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan konaisveroaste – eli verotulojen suhde bruttokansantuotteeseen – laskee merkittävästi läpi hallituskauden jo vuodesta 2024 alkaen. Mikäli veroaste olisi vuonna 2027 vuoden 2022 tasolla, tarkoittaisi tämä julkiselle sektorille 9–10 miljardia euroa enemmän verotuloja kyseisenä vuonna, mikä kattaisi lähes koko arvioidun alijäämän. Vuoden 2023 veroasteella julkinen talous olisi lähes 6 miljardia vahvempi 2027. Jo vuonna 2024 julkistalous on yli 2,5 miljardia heikompi kuin mikäli veroaste säilyisi

vuoden 2023 tasolla. Jos veroaste olisi vuonna 2024 vuoden 2022 tasolla, olisi julkistalous 6 miljardia vahvempi.

On selvää, että veroastetta ei voi päästää näin rajuun laskuun, mikäli haluamme pitää Suomen hyvinvointivaltiona ja parantaa julkisen talouden tasapainoa. Ikääntyvästä väestöstä huolehtiminen sekä yhteiskunnan ekologisen jälleenrakennuksen edellyttävät mittavat investoinnit tarkoittavat, että verotusta ei kokonaisuutena ole mahdollista keventää.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa veropolitiikka on keskeinen väline julkisen talouden vahvistamiseen, tulo- ja varallisuuserojen tasoittamiseen sekä kestävä ja oikeudenmukaisen rakennemuutoksen vauhdittamiseen.

Suomen verojärjestelmän progressiivisuudesta puhutaan paljon, mutta verotuksen tuloeroja tasaava vaikutus on heikentynyt pitkän aikaa. Suuri osa veroista on muita kuin tuloista tai varallisuudesta maksettavia progressiivisia veroja. Myöskään tuloverotuksemme ei ole kokonaisuudessaan progressiivista, sillä maksettujen kokonaisverojen osuus tuloista itse asiassa laskee kaikista suurituloisimpien kohdalla. Kevyen pääomatuloverotuksemme vuoksi suurituloisten veroaste ylipäänsä vaihtelee hyvin paljon tulojen lähteen ja koostumuksen mukaan.

Vasemmistoliitto katsoo, että kaikkia tuloja tulisi kohdella verotuksellisesti samankaltaisesti. Ensimmäisenä askeleena kohti yhdistettyä ansio- ja pääomatulojen veroasteikkoa tulee pääomaverotuksen progressiota kiristää ja listaamattomien yhtiöiden epäoikeudenmukaista ja kansantaloudellisesti tehotonta verotukea leikata.

Suurten varallisuuksien ja pääomien verotusta tulee myös vahvistaa. Useimmat verotuksen asiantuntijat pitävät esimerkiksi perintöveroa ”hyvänä verona”, joka edistää talouden tehokasta toimintaa ja yhteiskunnallista tasa-arvoa ja vahvistaa julkistaloutta ilman hyvinvointitappioita. Suomessa lähes kaksi kolmasosaa perinnöistä on verovapaita. Valtaosa perinnöistä ja lahjoista keskittyy jo valmiiksi varakkaille. Kasvavien

varallisuuserojen ja julkistalouden merkittävien kestävyysaasteiden aikana suurten perintöjen ja lahjojen verotusta on perusteltua kiristää.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa perintöveron ehdot palautetaan sen mukaisiksi kuin ne olivat ennen Juha Sipilän hallituksen vuoden 2017 alusta voimaan astuneita, varakkaita suosivia kevennyksiä. Samalla käynnistetään laajemman perintö- ja lahjaverouudistuksen valmistelu, jossa muun muassa kiristetään suurten lahjojen ja perintöjen verotusta, annetaan mahdollisuus jatkaa maksuaikaa siihen asti, että omaisuus siirtyy perinnönsaajan haltuun, ja kehitetään perintöjen ja lahjojen arvostamista.

Vasemmisto esittää lisäksi suurista omaisuuksista maksettavan maltillisen varallisuusveron, eli niin sanotun miljonääriveron käyttöönottoa. Vero koskisi vain yli miljoonan euron omaisuuksia. Miljoonan euron rajaan ei lasketa mukaan oman asunnon arvoa. Miljonäärivero tasaisi varallisuus- ja tuloeroja, lisäisi verojärjestelmän progressiivisuutta, vahvistaisi julkista taloutta ja parantaisi ymmärrystämme varallisuuden jakautumisesta yhteiskunnassa.

Veronkiertoon ja harmaaseen talouteen on puututtava.

Myös veronkiertoon, aggressiiviseen verovälttelyyn ja harmaaseen talouteen on puututtava. Kansainvälisesti arvioidaan, että veroparatiisien hyödyntäminen pienentää yritysverokertymää noin 10 prosentilla, vaikka viimeisen vuosikymmenen aikana onkin saavutettu huomattavaa edistystä, kun eri puolilla maailmaa on tehty veropohjaa vahvistavia toimia. Viranomaisten välinen automaattinen tiedonvaihto ja muut uudistukset ovat vähentäneet varakkaiden yksityishenkilöiden veronkiertoa ja verovälttelyä merkittävästi. Lisää uudistuksia kuitenkin tarvitaan.

Myös Suomen veropohja on nykyään monin osin vahvempi kuin vielä joitakin vuosia sitten, mutta siinä on edelleen keskeisiä aukkoja. Orpon hallituksen päätös kasvattaa suurituloisia

suosivaa, läpinäkyvyyttä vähentävää ja verotuloja pienentävää osakesäästötiliä on yksi askel väärään suuntaan.

Harmaan talouden aiheuttama verovaje on Suomessakin mittava. Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaan panostaminen maksaa itsensä monin kerroin takaisin. Harmaa talous ei aiheuta ainoastaan verotulojen menetyksiä, vaan myös merkittäviä vahinkoja laillisesti toimiville yrittäjille, joiden kilpailuedellytykset heikkenevät.

Harmaan talouden torjuntaohjelmaa on laadittu Suomessa yhtäjaksoisesti vuodesta 1996 alkaen, mutta Orpon hallituksen ohjelmasta sellaista ei löydy. Lisäksi kaikkia harmaan talouden torjuntaan suunnattuja määrärahoja leikataan vuoden 2024 talousarviossa.

Harmaan talouden torjunta vaatisi nimenomaan toimivaa ja resursoitua viranomaisten välistä yhteistyötä. Vasemmisto esittää määrätietoisia toimia harmaan talouden torjumiseksi.

Vasemmiston vaihtoehdossa lisätään verotuksen oikeudenmukaisuutta ja vahvistetaan valtion taloutta:

- Sosiaalivakuutusmaksuja muutetaan palkansaajien ostovoiman vahvistamiseksi (ns. kiky-muutosten peruminen).
- Tuloveroasteikkoa kiristetään sosiaalivakuutusmaksumuutosten vastapainoksi, mutta kuitenkin niin, että enemmistölle palkansaajista jää enemmän käteen kuin hallituksen esityksessä.
- Suurituloisten maksaman niin sanotun solidaarisuusveron kevennys perutaan.
- Työtulovähennyksen kasvatus perutaan osana tuloverokokonaisuutta muuten, mutta yli 65-vuotiaiden osalta se toteutetaan hallituksen esityksen mukaisesti eläköityneiden työnteon kannustamiseksi.
- Pienituloisille kohdistuva perusvähennyksen korotus toteutetaan hallituksen esityksen mukaisesti.
- Työmatkakuluvähennyksen omavastuu säilytetään 750 eurossa per kuukausi.
- Taloudellisesti tehottomasta ja suurituloisia eniten hyödyttävästä niin sanotusta verotuksen grittäjävähennyksestä luovutaan.
- Kotitalousvähennystä uudistetaan siten, että se vastaa vuonna 2020 käytössä ollutta järjestelmää, mutta vähennyksen voi saada hallituksen esityksen mukaisesti myös fysioterapiasta ja toimintaterapiasta.
- Arvioidaan kotitalousvähennyksen muutostarpeita, ja kotitalousvähennystä täydentämään valmistellaan uudenlainen kotitaloustuki, joka antaa vastaavan hyödyn myös niille, joiden taloudellinen tilanne ei mahdollista verovähennyksen käyttöä.
- Listaamattomien yritysten omistajien osinkoverotukea kohtuullistetaan.
- Otetaan käyttöön vasemmistoliiton mallin mukainen maltillinen miljonäärivero.
- Perutaan rikkaita suosiva osakesäästötilin laajennus ja käynnistetään valmistelu, jotta osakesäästötilin, kapitalisaatiosopimusten ja muiden sijoitussidonnaisten vakuutustuotteiden tuottoja voidaan verottaa vuosittain kuten suoran sijoittamisen tapauksessa.
- Suurten perintöjen ja lahjojen verotusta kiristetään maltillisesti ja käynnistetään perintöverotuksen suuremman uudistuksen valmistelu.
- Verotuksen ns. metsälahjavähennyksestä luovutaan.
- Ensiasunnon ostajien varainsiirtoverovapaus säilytetään ja hallituksen varainsiirtoverotuloja pienentävät muutokset perutaan.
- Kiinteistöverotusta uudistetaan viime hallituskaudella tehdyn valmistelun pohjalta siten, että kiinteistöjen verotukselliset arvot vastaavat paremmin käypiä arvoja ja veron kohdentuminen on nykyistä oikeudenmukaisempi.
- Julkisia verotietoja laajennetaan siten, että tietoihin sisällytetään myös verovapaat osingot, saadut perinnöt ja lahjat sekä erilaisten kuori- ja muiden sijoitusjärjestelyiden piirissä oleva pääoma ja sille kertyvä tuotto.
- Arvonlisäverollisen liiketoiminnan alaraja nostetaan 30 000 euroon pienyrittäjien tilanteen helpottamiseksi.
- Yritysten ylituottojen ns. windfall-veroa uudistetaan ja laajennetaan se kattamaan kaikki alat, erityisenä huomiona historiallisen suuria ansiottomia voittoja tahkoavat pankit. Tuottoarvio 300 miljoonaa euroa.

Vasemmiston vaihtoehdossa vähennetään ympäristö- ja terveyshaittoja oikein kohdistetuilla veromuutoksilla:

- Kaivosyriyten rojaltiveroa kiristetään, jotta suomalaiset saavat paremman korvauksen kansalaisomaisuudestamme.
- Liikenteen polttoaineverotus säilytetään vuoden 2023 tasolla.
- Ajoneuvovero pidetään vuoden 2023 tasolla.
- Fossiilisten polttoaineiden valmisteverot kytketään elinkustannusindeksiin ja samanaikaisesti valmistellaan ja otetaan käyttöön ns. hiilisosinkomalli, jossa osa liikenteen polttoaineveron tuotosta palautetaan veronmaksajille sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla.
- Maatalouden energiaveronpalautusta kohtuullistetaan.
- Turpeenpolton verotuki poistetaan asteittain kokonaan.
- Järeän ainespuun energiakäyttöä ehkäistään, ja valmistellaan ja otetaan käyttöön kiinteän biomassan vero.
- Käynnistetään verotuksen uudistus, jonka tavoitteena on ympäristöohjaavuuden parantaminen ja esimerkiksi liikenteen veropohjan turvaaminen fossiilienergian käytön vähentyessä.
- Perutaan hallituksen esittämä olutveron kevennys.

Vasemmiston vaihtoehdossa vahvistetaan veropohjaa ja suitsitaan harmaata taloutta:

- Otetaan käyttöön yksityishenkilöiden arvonnousuvero, joka estää Suomessa kerrytetystä omaisuudesta kannettavien verojen välttelyn siirtämällä kirjat ulkomaille.
- Yritysten korkovähennysoikeutta rajoitetaan ja niin sanottu tasevapautus poistetaan.
- Osinkoverosta vapautetuille yhteisöille otetaan käyttöön maltillinen lähdevero. Vero koskee ennen kaikkia ulkomaisia institutionaalisia sijoittajia.
- Uudistetaan välilyhteisölainsäädäntöä siten, että etenkin kansainvälisten ns. pöytälaatikkoyhtiöjärjestelyiden avulla tapahtuva verovälttely vaikeutuu. Veroparatiiseissa sijaitsevien tytäryhtiöiden tulot tulee verottaa Suomessa silloin, kun tulojen taustalla ei ole tosiasiallista toimintaa yhtiön sijaintimaassa.
- Käynnistetään valmistelu Suomessa tällä hetkellä verovapaiden ulkomaisten kiinteistö- ja muiden rahastojen saattamiseksi Suomessa veronalaisiksi.
- Käynnistetään valmistelu, jotta osakesäästötilin, kapitalisaatiosopimusten ja muiden sijoitussidonnaisten vakuutus tuotteiden tuottoja voidaan verottaa vuosittain kuten suoran sijoittamisen tapauksessa. Pelkästään osakesäästötisijoitusten vuosittainen verotus kasvattaisi verotuloja arviolta yli 100 miljoonalla eurolla.
- Tehostetaan ulkomaalaisissa vakuutuskuorissa olevien suomalaisvarojen verotusta ja verovalvontaa.
- Lisätään omistusten ja taloudellisen vallankäytön avoimuutta muun muassa siten, että edunsaajarekisteriin ilmoitettaviksi ns. tosiasiallisiksi edunsaajiksi katsotaan kaikki, joiden suora ja/tai välillinen omistusosuus yhtiöstä ylittää 10 prosenttia.
- Laaditaan kattava harmaan talouden poikkihallinnollinen torjuntaohjelma ja turvataan sen toimeenpanon edellyttämät resurssit.
- Harmaan talouden torjuntaan lisätään 2 miljoonaa euroa poliisille, 2 miljoonaa euroa Tullille ja 2 miljoonaa euroa Verohallinnolle.
- Rakennustyömailla ja telakoilla käytössä oleva pakollinen veronumero laajennetaan muille riskialoille, kuten ravintoloihin ja matkailualalle.

3.2 Suomi menestyy vain osaamisella

Inhimillinen pääoma on talouden tärkein tuotannontekijä, ja osaava työvoima on talouktemme tärkein voimavara.

Jo yli vuosikymmenen jatkunut heikko tuotavuuskehitys on Suomen talouden merkittävä rakenteellinen haaste. 2010-luku oli tässä mielessä menetetty vuosikymmen, jolloin tehtyjen tutkimus- ja koulutusleikkausten hintaa maksamme vieläkin. Suomen koulutusaste on laskenut ja laahaa kilpailijamaiden perässä. 1970-luvulla syntyneet ikäluokat ovat jäämässä Suomen koulutetuimmiksi ilman päättävistä politiikkaa. Kestävää hyvinvointia rakennetaan ainoastaan panostamalla koulutukseen, osaamiseen, tutkimukseen ja innovaatioihin.

Viennin arvonlisä on huolestuttavasti laskenut viime vuosina. Suomesta siis viedään matalammin jalostettuja tuotteita. Samaan aikaan yritysten investointiaste on jäänyt jälkeen verrokkimaista. Osingonjako sen sijaan on ollut vertailumaita avokätisempää. Yrityksistä pumpataan rahaa omistajille sen sijaan, että panostettaisiin talouden uudistumiseen ja pidemmän tähtäimen kannattavuuteen.

Investoinnit osaamiseen maksavat itsensä takaisin. Suomalaisia yrityksiä tulee kannustaa satsaamaan investointeihin, tutkimukseen, tuotekehitykseen, innovaatio-toimintaan ja henkilöstön kouluttamiseen. Investointien tekeminen verotuksella nykyistä houkuttelevammaksi suhteessa osingonjakoon on tässä yksi keino.

Suomi ei voi menestyä raaka-aineviennillä ja matalan jalostusasteen tuotannolla, vaan meidän on oltava kehittyvien globaalien arvoketjujen huipulla. Tämän saavuttaminen vaatii huomattavia panostuksia koulutukseen ja TKI-toimintaan. Hallitus lisääkin TKI-rahoitusta viime hallituskaudella hyväksytyyn rahoituslain mukaisesti. Tämä on hyvä asia, mutta suunnitellut panokset eivät todennäköisesti vielä riitä. Erityisen huolissaan tulee olla korkeakoulujen perusrahoituksen riittämättömyydestä.

Koulutuksen ja osaamisen parantaminen kasvattaa työllisyyttä, tuottavuutta ja kansantuotetta. Koulutukseen kannattaa ja pitää panostaa. Tavoite nostaa nuorisoikäluokkien korkeakoulutusaste 50 prosenttiin on kriittisen tärkeä. Valitettavasti koulutason nostoa ei Orpon hallituksen politiikalla saavuteta. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa korkeakoulujen perusrahoitusta vahvistetaan ja aloituspaikkoja lisätään.

Hallitus poistaa myös aikuiskoulutustuen sekä leikkaa vapaan sivistystyön määrärahoja ja kuntien valtionosuuksia, joista valtaosa menee koulutukseen. Hallitus ei myöskään osoita riittäviä varoja perusopetuksen vahvistamiseen ja erityisen tuen uudistamiseen. Nämä päätökset heikentävät sivistyksen ja koulutuksen edellytyksiä.

Osaamisedellytysten rakentaminen lähtee varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta.

Kuntien taloudelliset tulevaisuudennäkymät ovat epävarmat. Hallitus on ilmoittanut peruvansa marraskuussa yllättäen ilmoitetut, verotulojen tarkentumisesta aiheutuneet valtionosuuksien lisäleikkaukset vuodelle 2024, mikä on oikein. Hallitus on kuitenkin ilmoittanut perivänsä nämä rahat kunnilta takaisin vuosina 2025–2027. Tämä linja ei ole kestävä, sillä leikkaukset uhkaavat heikentää kuntien edellytyksiä järjestää koulutus- ja sivistyspalveluita ja muita tärkeitä palveluita.

Osaamisedellytysten rakentaminen lähtee varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta. Varhaiskasvatukseen osallistumisastetta tulee nostaa ja resursseja parantaa. Perusopetuksen rahoitusta on myös lisättävä oppimiseröjen vähentämiseksi, oppimistulosten parantamiseksi ja niin oppilaiden kuin opettajienkin hyvinvoinnin tukemiseksi.

Mikäli lapsi ei saa tarvitsemaansa tukea, aiheutuu siitä usein ongelmia lapselle itselleen. Tilanne voi myös aiheuttaa levottomuutta koko luokkaan ja uuvuttaa opettajia. Erityisen tuen puute voi vaikuttaa kielteisesti tukea tarvitsevan ihmisen koko myöhempään elämään ja aiheuttaa myös laajempia yhteiskunnallisia ongelmia.

Erityisen tuen palvelut tarvitsevat kipeästi lainsäädännön uudistamista ja lisäresursseja. Vasemmisto esittää erityisen tuen kokonais-uudistusta ja sille riittävää rahoitusta.

Vasemmistoliiton vaihtoehto vahvistaa koulutusta, tutkimusta ja osaamista:

- Yliopistojen aloituspaikkojen lisäämiseen osoitetaan 30 miljoonaa euroa lisärahoitusta ja ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen myös 30 miljoonaa euroa.
- Korkeakoulujen perusrahoitusta kasvatetaan 50 miljoonalla eurolla.
- Vapaan sivistystyön toiminta turvataan ja sen rahoitusta kasvatetaan 25 miljoonalla eurolla.
- Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoimintaa jatketaan ja sille osoitetaan 10 miljoonan euron rahoitus.
- Aikuiskoulutustuki säilytetään ennallaan.
- Oppimisen tukea vahvistetaan ja sen rahoitusta kasvatetaan ensi vuonna 100 miljoonalla eurolla. Myöhemmin vuosina oppimisen tuen vahvistamiseen varataan 200 miljoonaa euroa.
- Psykoterapeuttikoulutus uudistetaan ja siitä tehdään maksutonta. Kustannusvaikutus 6 miljoonaa euroa.
- Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoimintaa jatketaan ja sille osoitetaan 10 miljoonan euron rahoitus.
- Kansainvälisten opiskelijoiden lukukausimaksuja ei koroteta. Kustannusvaikutus 5 miljoonaa euroa.
- Lisäpanostukset koulutukseen ja osaamiseen yhteensä yli 290 miljoonaa euroa.

Lisätään tukea taiteelle ja kulttuurille

Monipuolinen ja elinvoimainen taide- ja kulttuurielämä on keskeinen yhteiskunnallisen hyvinvoinnin tekijä ja tärkeä arvo itsessään. Mahdollisuus taiteen ja kulttuurin harrastamiseen ja siitä nauttimiseen tulee tarjota kaikille suomalaisille varallisuudesta riippumatta. Taiteella ja kulttuurilla on myös tärkeä taloudellinen ulottuvuus: ala työllistää lähes 140 000 ihmistä ja vastaa reilusta kolmesta prosentista Suomen bruttokansantuotteesta. Kasvupotentiaali on suurta.

Valtio tukee taidetta ja kulttuuria monin tavoin. Budjetista rahoitetaan muun muassa suomalaisten orkesterien, teatterien ja museoiden toimintaa, tv- ja elokuva-tuotantoja sekä vapaan kentän toimijoita, lainauskorvauksia, taiteilija-apurahoja ja taiteilijaeläkkeitä. Julkinen tuki on elintärkeää ylläpidettäessä monipuolista ja elävää kulttuurikenttää. Samalla on kehitettävä uusia tapoja parantaa taiteellista työtä tekevien ansaintamahdollisuuksia.

Kasvavista tarpeista huolimatta hallitus esittää vuoden 2024 talousarviossaan merkittäviä leikkauksia taiteen ja kulttuurin määrärahoihin. Leikkaukset kohdistuvat suhteellisesti varsin rankasti esimerkiksi vapaan taidekentän toimijoille sekä tv- ja elokuva-alalle.

Vasemmistoliiton tavoitteena on kasvattaa taiteen ja kulttuurin rahoitusta pitkällä aikavälillä tuntuvasti. Vaihtoehdossamme perumme hallituksen leikkaukset ja lisäämme taiteen ja kulttuurin rahoitusta muun muassa edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Taiteen perusopetuksella on erittäin tärkeä asema suomalaisessa taidekasvatuksessa. Järjestelmä kärsii kuitenkin rahoitusvajeesta. Lasten ja nuorten tasa-arvoisten harrastusmahdollisuuksien parantamiseksi kouluista tuttuatasa-arvorahaa eli tarveperusteista rahaa tulee tarjota myös taiteen perusopetukseen. Rahoitus voidaan kohdentaa samojen sosio-ekonomisten kriteerien perusteella kuin koulujen tasa-arvoraha.

Kirjastolaitos lisää suomalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen, kulttuuriin ja itsensä kehittämiseen. Se myös edistää luku-taitoa ja lukemisen kulttuuria. Hallitus aikoo lakkauttaa vuodesta 1985 asti myönnetyn vähälevikkisen laatukirjallisuuden ostotuen, jonka turvin kirjastot ovat pystyneet hankkimaan muun muassa tietokirjoja, lastenkirjoja ja selkokieliisiä kirjoja ja siten ylläpitämään myös näiden kustannustoimintaa. Valtion-talouden mittakaavassa pienellä rahoituksella on suuri vaikutus, ja sen jatko on turvattava.

Vasemmistoliiton vaihtoehto kasvattaa taiteen ja kulttuurin rahoitusta

- Taiteen perusopetuksessa pilotoidaan tasa-arvorahaa, joka mahdollistaa taiteen harrastamisen nykyistä useammille perheille. Tähän osoitetaan 5 miljoonan euron rahoitus.
- Vähälevikkisen tietokirjallisuuden, lastenkirjallisuuden ja selkokiellisen kirjallisuuden sekä kulttuurilehtien ostotuki kirjastoille säilytetään ja siihen osoitetaan 1 miljoonan euron rahoitus.
- Audiovisuaalisen alan tuotantotukea kasvatetaan 8 miljoonalla eurolla ja Suomen elokuvasäätien rahoitusta 1 miljoonalla eurolla.
- Edellä mainittujen panostusten lisäksi taiteen ja kulttuurin muuta julkista rahoitusta kasvatetaan 28 miljoonalla eurolla.

3.3 Reilu työelämä on kaikkien etu

Edellisen hallituksen aikana Suomen työllisyysaste nousi ennätystasolle. Koko-aikaiseksi muutetussa työllisyysasteessa Suomi ohitti jo muut Pohjoismaat. Työllisyyttä tulee edelleen vahvistaa, ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyydestä pitää päästä eroon, jotta oikeus työhön toteutuisi kaikille. Suomeen tulee rakentaa maailman paras työelämä.

Toisin kuin Orpon oikeistohallitus pyrkii esittämään, työvoiman halpuuttaminen, työntekijöiden oikeuksien heikentäminen ja työelämän epävarmuuden lisääminen eivät ole ratkaisuja heikkoon talouskehitykseen. Hallituksen suunnittelemat työntekijöiden asemaa huonontavat muutokset eivät hallituksen omienkaan arvioiden mukaan lisää työllisyyttä. Sen sijaan ne kiristävät tunnelmaa työpaikoilla ja lisäävät työmarkkinoiden epäluottamusta ja epävarmuutta. Sopiminen vaikeutuu, vastakkainasettelut kärjistyvät, yhteishenki rapautuu ja työpahoinvointi yleistyy. Kyse on luokkapoliitikasta ja herravallan vahvistamisesta.

Työelämän pelisääntöjen on oltava reilut ja työehtojen säälliset. Työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia työpaikoilla tulee lisätä. Työaika pitää myös lyhentää ja työtä jakaa tasaisemmin. Palkkatasa-arvoa tulee edistää ja työelämän väärinkäytöksiä kitkeä nykyistä päättäväisemmin. Hyvä työelämä lisää myös työllisyyttä: tyytyväiset ja oikeudenmukaisesti kohdellut työntekijät jaksavat paremmin, sairauspoissaolot ja ennenaikaiset eläköitymiset vähenevät, ja työmotivaatio kasvaa.

Toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut, oikein mitoitettu työmäärä, hyvä johtaminen, mahdollisuudet kehittyä ja vaikuttaa työhönsä sekä syrjintään ja häirintään puuttuminen ovat työhyvinvoinnin ja siten myös tuottavuuden kannalta tärkeitä. Parantunut työhyvinvointi ehkäisee myös mielenterveysongelmia, mikä vähentää työpoissaoloja ja ennen aikaista työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä. Mahdollisuudet harrastaa liikuntaa ja kulttuuria

ovat olennaisia hyvinvointia ja työkykyä tukevia asioita, joihin kannattaa panostaa. Työhyvinvointia ei synny sanelemalla, vaan inhimillisyydellä ja yhteistoiminnalla. Viime hallituskaudella aloitettua työn ja työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelmaa tulee jatkaa siten, että ohjelmassa rakennetut hyvät käytännöt saadaan jalkautettua kaikille suomalaisille työpaikoille.

Viime vuosina palkansaajien reaaliensiot ovat kehittyneet heikosti samalla, kun yritykset ovat jakaneet ennätyskellisiä osinkoja. Sipilän hallituksen aikana tehty niin sanottu kilpailukyky sopimus muutti funktionaalista tulonjakoa työnantajien eduksi työntekijöiden kustannuksella. Tuolloin säädetyt sosiaaliturvamaksujen muutokset tulee perua, ja palkansaajien ja yritysten maksuosuuksia tasapainottaa, mikä vahvistaa työntekijöiden ostovoimaa ja kotimaista kulutuskysyntää. Tämä on myös julkisen talouden kannalta kestävämpi tapa lisätä työntekijöiden käteen jääviä tuloja kuin hallituksen esittämät, suurituloisille painottuvat veronalennukset.

Hyvinvoinnin kannalta keskeisten matalapalkka-alojen työehtoja tulee parantaa.

Sote-sektorin ja varhaiskasvatuksen kaltaisten, suomalaisten hyvinvoinnin kannalta keskeisten matalapalkka-alojen työehtoja tulee parantaa, eikä hallituksen kaavailemaa lakimuutosta, jossa muut alat eivät voisi ylittää vientialan palkankorotuksia, tule viedä läpi. Lisäksi työlainsäädäntöä on kehitettävä työntekijöiden toimeentulon vahvistamiseksi muun muassa säätämällä vähintään 12 euron suuruinen lakisääteinen minimipalkka. Hallituksen ajamat heikennykset esimerkiksi sairausajan palkkaan ja työsuhteturvaan tulee torjua.

Työvoiman kohtaanto-ongelmaan vastaimiseksi julkisen liikenteen tukia tulee

kasvattaa, hallituksen esittämät heikennykset työmatkakuluvähennykseen perua ja kohtuuhintaista asuntotuotantoa lisätä.

Vaikeasti työllistyviä ihmisiä ei saada työmarkkinoille heidän tilannettaan kurjittamalla. Työkyvyn ja osaamisen vahvistaminen, syrjinnän ehkäiseminen, työn mukauttaminen ja työpaikkojen tukeminen sekä välityömarkkinoiden ja työllisyyspalveluiden kehittäminen ovat avain vaikeammin työllistyvien työllisyyden tukemiseen.

Pitkäaikaistyöttömyys on Suomen suurin työvoimapolitiittinen ongelma. Sitä ei ratkaista työttömyysturvaa leikkaamalla tai sen ehtoja kiristämällä, vaan henkilökohtaisella ohjauksella, tuella, riittävillä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluilla ja tarvittaessa koulutuksella. Työttömille pitää taata oikeus palkkatuettuun työpaikkaan viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen. Työttömyysturvan suojaosaa tulee korottaa, jotta lyhytkestoisen tai osa-aikaisen työn vastaanottaminen olisi nykyistä kannustavampaa.

Työnantajien vastuuta sosiaalisessa työllistämisessä on lisättävä, ja julkisissa hankinnoissa tulee mahdollisuuksien mukaan edellyttää sosiaalista työllistämistä. Vammaisten oikeutta palkkatyöhön pitää vahvistaa, ja siihen liittyen tulee selvittää mahdollisuutta asettaa työnantajille velvoite vammaisten työllistämiseen, kuten esimerkiksi Saksassa.

Työvoimapolitiittien sekä osatyökykyisiä työllistävän valtio-omistaisen Työkanava Oy:n riittävä rahoitus on turvattava. Mielen-terveyden häiriöihin sairastuneiden henkilöiden työllistymistä tukevaa IPS-toimintamallia on laajennettava, ja sille tulee osoittaa pysyvä rahoitus.

Pakkoyrittäjyys tulee kitkeä työelämästä.

Pakkoyrittäjyys ja työsuhteiden naamiointi yrittäjyydeksi tulee kitkeä työelämästä samalla, kun yrittäjyydestä tehdään nykyistä houkuttelevampi vaihtoehto niille, joilla on siihen aidosti kiinnostusta ja edellytyksiä. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa yrittäjien ja itsensä työllistäjien sosiaaliturvaa vahvistetaan esimerkiksi yhdistelmävakuutuksen käyttöönotolla. Arvonlisäverovelvollisen toiminnan alarajan nostaminen 30 000 euroon nykyisestä 15 000 eurosta vähentää pienyrittäjien hallinnollista rasitetta ja laskee yrittämisen kynnystä.

Työssäkävien köyhien joukossa yksinhuoltajaätien osuus on suuri. Tukiverkkoja vailla olevien yksinhuoltajien on selvittävä sekä hoivattava työvastuista yksin. Varsinkin vuorotöitä voi olla mahdoton ottaa vastaan, jos kotona on pieniä koululaisia. Pienille koululaisille tuleekin tarjota vuorohoitoa.

Ikääntyvässä maassa myös työperäistä maahanmuuttoa tarvitaan nykyistä enemmän. Samalla ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöä on kitkettävä määrätietoisesti muun muassa kriminalisoimalla alipalkkaus, antamalla kanneoikeus ammattiliitoille ja tehostamalla työsuojevaluvalvontaa.

Vasemmistoliiton vaihtoehto parantaa työllisyyttä ja työhyvinvointia:

- Kaikki hallituksen tekemät työntekijöiden asemaa ja oikeuksia heikentävät lakiehdotukset perutaan.
- Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden rahoitusta kasvatetaan 40 miljoonalla eurolla ja etenkin palkkatukityöllistämistä lisätään.
- Arvonlisäverovelvollisen liiketoiminnan alaraja nostetaan 30 000 euroon pienyrittäjien ja itsensätyöllistäjien tilanteen helpottamiseksi.
- Otetaan käyttöön työttömyysturvan yhdistelmävakuutus, jolloin itsensätyöllistäjä voi vakuuttaa samanaikaisesti sekä työntekijä- että yrittäjälähteistä saamansa tulot.
- Työttömyysturvaan säädetään 500 euron suojaosa, jotta lyhytkestoinen tai osa-aikainen työ olisi taloudellisesti kannattavampaa.
- Niin sanotun kiky-sopimuksen mukaiset sosiaalivakuutusmaksumuutokset kumotaan työntekijöiden ostovoiman parantamiseksi.
- Työkanava Oy:n rahoitusta kasvatetaan 5 miljoonalla eurolla vaikeasti työllistyvien työllistymisen helpottamiseksi.
- Mielenterveyden häiriöistä kärsivien työllistymistä tukevaa IPS-toimintamallia laajennetaan ja se vakiinnutetaan valtakunnalliseksi. Tähän osoitetaan 5 miljoonan euron määräraha.
- Vuorohoitoa tarjotaan myös pienille koululaisille vanhemman tai vanhempien työnteon helpottamiseksi ja lasten hyvinvoinnin parantamiseksi.
- Valmistellaan ja käynnistetään työajan lyhentämisen kokeilu ja varataan tähän 5 miljoonaa euroa.
- Jatketaan Marinin hallituksen käynnistämää työn ja hyvinvoinnin kehittämisohjelmaa ja lisäresursoidaan sitä 5 miljoonalla eurolla.
- Säädetään lakiin 12 euron minimituntipalkka.
- Työsuojeluvalvontaa tehostetaan ja sen rahoitusta kasvatetaan 5 miljoonalla eurolla. Lisäksi kriminalisoidaan alipalkkaus ja säädetään ammattiliitoille kanneoikeus.
- Työmatkakulujen kohtuullistamiseksi ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman helpottamiseksi julkista liikennettä tuetaan 50 miljoonan lisämäärärahalla ja työmatkakuluvähennyksen omavastuu pidetään 750 eurossa hallituksen esittämän 900 euron sijaan. Kohtuuhintaista asuntotuotantoa lisätään kasvukeskuksissa.
- Finanssipolitiikka mitoitetaan kulloisenkin suhdanteen mukaan siten, että riittävä kokonaiskysyntä ylläpitää työllisyyttä ja estää työttömyyden kasvun ja pitkittymisen.

3.4 Maahanmuuton sujuvoittaminen vahvistaa taloutta

Moni Suomen talouden ja hyvinvoinnin haaste kytkeytyy väestörakenteeseen. Suomen väki vanhenee, eliniät pitenevät ja työikäisen väestön määrä vähenee. Syntyvyyden nopea lasku viime vuosina on kiihdyttänyt tätä jo pitkään tiedossa ollutta trendiä. Suomen väestö on maailman ikääntyneimpiä, jos mittarina pidetään yli 65-vuotiaiden osuutta väestöstä.

Ikärakenteen muutos ja vanhushuoltosuhteen heikkeneminen haastavat julkista taloutta usealla tavalla: vanhuuteen liittyvät eläke- ja hoivamenot lisääntyvät, työikäisten veronmaksajien määrä supistuu, talouden kasvu hidastuu.

Yksi tekijä väestökehityksen taustalla on, että suomalaiset saavat keskimäärin vähemmän lapsia kuin haluaisivat. Tähän on moninaisia syitä, kuten vaikeudet parisuhteen muodostamisessa, koettu epävarmuus työssä ja omassa taloudessa, syrjäytyminen ja osattomuus, yleinen epävarmuus tulevaisuudesta, lasten saannin lykkääminen ja hedelmällisyysaasteet sekä kulttuuriset muutokset. Erytisesti matalasti koulutetut jäävät Suomessa usein ilman haluamaansa perhettä.

Politiikalla täytyy tukea sitä, että ihmiset voisivat mahdollisimman hyvin toteuttaa lapsitoiveensa. Tähän ei ole yksittäisiä ihmelääkkeitä, mutta olennaista on lisätä työn ja toimeentulon turvaa, vahvistaa nuorten tulevaisuudenuskoa ja kaventaa sukupuolten eroja koulutuksessa ja työmarkkinoilla. Hedelmällisyysneuvontaa ja hedelmällisyyshoitojen saatavuutta tulee lisätä. Valitettavasti moni Orpon hallituksen toimi vie päinvastaiseen suuntaan ja lisää ihmisten epävarmuutta.

Vuodesta 2016 lähtien Suomessa on vuosittain kuollut enemmän ihmisiä kuin syntynyt. Työikäisen väestön määrä väheni 2010-luvun aikana 136 000 henkilöllä. Väestönkasvu yleensä ja myös työikäisen väestön kasvu on siten riippuvaista maahanmuutosta.

Maahanmuutto onkin mitä suurimmassa määrin myös kansantaloudellinen kysymys. Viime vuosina nettomaahanmuutto on onneksi kasvanut selvästi. Valtion talouden tulevien vuosien ennustettu alijäämä korjaantuu osittain, mikäli maahanmuutto pysyy ennätysvuoden 2022 tasolla ja maahanmuuttajien hyvä työllisyyskehitys jatkuu.

Hallituksen nuiva maahanmuuttopolitiikka vaarantaa Suomen talouden kehityksen. On ymmärrettävä, että moni muukin ikääntyvä Euroopan maa haluaa maahanmuuttajia, joten Suomen on oltava käytännön ja mielikuvien tasolla houkutteleva maa. Vasemmisto peruu hallituksen esittämät maahanmuuton tiukennukset ja kehittää maahanmuuttajapalveluita ja kotoutumista. Edellisen hallituksen tekemää työtä työlupaprosessien sujuvoittamiseksi tulee jatkaa.

Vasemmisto peruu hallituksen esittämät maahanmuuton tiukennukset.

Moni työn, opiskelun ja perheen perässä Suomeen muuttanut jää käytännössä kieli- ja kotoutumiskoulutusten ulkopuolelle. Tämä heikentää jatkotyöllistymistä ja yhteiskuntaan kiinnittymistä. Kotoutumis- ja kielikoulutuksia tuleekin tarjota ilman muuttosyyntä aiheuttamia rajoituksia. Maahan muuttaneiden lähtökohdat ja tarpeet ovat moninaisia, ja kotoutumispalveluiden on vastattava erilaisiin tarpeisiin.

Pakolaisena tai perhesiteen perusteella maahan tulleiden naisten kotoutumiseen ja työllistymismahdollisuuksien lisäämiseen tulee kiinnittää erityistä huomioita, sillä heidän työllisyytensä on selvästi muita ryhmiä vähäisempää. Kieli- ja kotoutumiskoulutusten laadun parantamiseksi niiden järjestäminen tulee siirtää opetus- ja kulttuuriministeriölle, ja palveluissa tulee hinnan sijaan painottaa koulutusten laatua.

Vasemmistoliiton vaihtoehto edistää työperäistä maahanmuuttoa ja maahanmuuttaneiden työllisyyttä:

- Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistämiseen lisätään 20 miljoonaa euroa.
- Räätelöidään erityiskohdennettuja kotoutumispalveluita tietyille maahanmuuttajaryhmille, kuten pakolaisena tai perhesiteen perusteella maahan tulleille naisille. Lisäpanostus 5 miljoonaa euroa.
- Kansainvälisten opiskelijoiden työelämäyhteyksiä ja sosiaalista integraatiota vahvistetaan ja osoitetaan tähän 500 000 euron hankeraha.
- Perutaan Suomeen muuttaneiden oikeuksien ja aseman heikennykset, kuten pakko poistua maasta, mikäli ei ole löytänyt uutta työtä kolmessa kuukaudessa edellisen työsuhteen päättymisen jälkeen.
- Kansainvälisten opiskelijoiden lukukausimaksujen korotukset perutaan.
- Ulkomaisten tutkintojen hyväksilukemista helpotetaan.
- Kotoutumiskoulutusten järjestäminen siirretään opetus- ja kulttuuriministeriölle.

3.5 Talouden on oltava ympäristökestävää

Raha ja ihmisen talous on sopimuksenvarainen, yhteiskunnallisesti neuvoteltava asia. Luonnon kanssa sen sijaan ei voi neuvotella. Luonnonvarat ja luonnon kantokyky ovat rajallisia. Kun ylitämme luonnon kantokyvyn, vaarannamme myös hyvinvoinnin perustan.

Nykyinen talousmallimme ylittää jo luonnon kantokyvyn monella tavalla. Ylikulutamme luonnonvaroja, saastutamme ilmastoja ja myrkytämme maaperää ja vesistöjä. Ihmiskunnan kestämatön toiminta tuhoaa maapallon muita elämänmuotoja, ja samalla vaarannamme myös ihmislajin oman tulevaisuuden edellytykset.

Suomessa luonnosta otettujen materiaalien käyttö on hyvin kaukana kestävästä pidetystä tasosta. Suhteessa väestöön materiaalien kulutus on Suomessa EU:n suurinta, selvästi suurempaa kuin muissa Pohjoismaissa ja yli kolminkertaista verrattuna Saksaan.

Ylikuluttavasta, tuhoavasta ja saastuttavasta talousmallista on lyhyessä ajassa siirryttävä hiilineutraaliin kiertotalouteen. Muutoksen on oltava maailmanlaajuinen, ja Suomen on tehtävä siinä osansa. Tämä yhteiskunnan ekologinen jälleenrakennus edellyttää talouden toiminnan, tavoitteenasetteluiden ja ohjausjärjestelmien muuttamista.

Valtiolla on oltava keskeinen rooli rakennemuutoksen ohjauksessa, koordinoinnissa ja rahoittamisessa. Muutoksen on oltava reilu niin, että hyvän elämän mahdollisuudet eri puolilla Suomea tai eri ihmisryhmissä eivät heikkene, ja kannamme myös globaalin vastuamme.

Suomen teollisuuden suurimmat haasteet reilun siirtymän näkökulmasta ovat metsien ja maaperän kestävä käyttö, terästeollisuuden päästöjen hillitseminen ja energiasektorin uudistaminen.

Kestävästi toteutettu sähköistäminen on nykyisen siirtymästrategian edellytys. Onnistuneen teollisuuspolitiikan ja teollisuuden sähköistämisen edellytyksenä on sähkön tuotannon merkittävä lisääminen. Tämä vaatii investointeja uusiutuviin energiamuotoihin koko Suomessa.

Valtiolla on oltava keskeinen rooli rakennemuutoksen ohjauksessa, koordinoinnissa ja rahoittamisessa.

Energiatuella on ollut merkittävä vipuvaikutus puhtaan energiajärjestelmän synnyttämisessä. Esimerkiksi vuonna 2022 energiaturun avulla toteutui valtioneuvoston mukaan 1,6 miljardin euron arvosta investointeja 391 miljoonan euron julkisella rahoitusosuudella. EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) ansiosta vuoden 2024 määrärahat ovat vielä kohtalaisella tasolla, mutta uusien hankkeiden myöntövaltuudet romahtavat. Tämä on väärä suunta. Vaikeutuneessa korko- ja taloustilanteessa julkisella tuella on entistäkin keskeisempi merkitys investointien toteutumisessa. Energiatukivaltuutta on kasvatettava.

Teollisuuden on tulevaisuudessa perustuttava kiertotalouteen ja resurssitehokkuuteen. Vähäisemmästä määrästä materiaa on tuotettava enemmän lisäarvoa. Teollisessa tuotannossa on maksimoitava raaka-aineiden uusiokäyttö ja kierrätys, minimoitava jätteen määrä sekä mahdollistettava jätejakeiden uusiokäyttöä ja minimoitava neitseellisten raaka-aineiden käyttö. Esimerkiksi teollisissa prosesseissa, joissa jätteestä tehdään uutta raaka-ainetta, on suurta taloudellista potentiaalia.

Teollisuuden siirtymän toteuttaminen edellyttää vahvaa ja näkemyksellistä teollisuus- ja innovaatiopolitiikkaa, niin yksityisiä kuin julkisia investointeja, sekä kehitystyötä ja uusien ratkaisujen skaalaamista massakäyttöön. Tässä onnistuminen avaa Suomelle myös valtavia vientimahdollisuuksia.

Kiertotalouden sääntelyä ja kannustimia on vahvistettava. Uusia materiaalilajeja on

ohjattava pois jätekäsittelystä uusiokäyttöön. Myös tuottajia on veloitettava uusiokäyttöön, jotta markkinat saadaan toimimaan sekä kysynnän että tarjonnan puolelta. Kiertotalous kattaa jätteiden uusiokäytön lisäksi myös panostukset tuotteiden pitkäikäisyyteen ja korjattavuuteen.

Ekologinen rakennemuutos edellyttää kriittisiä raaka-aineita, kuten kaivannaisia. On tärkeää yhteensovittaa raaka-ainetarpeet, ympäristölliset näkökulmat, sosiaalinen hyväksyntä ja alkuperäiskansojen oikeudet. Suomessa tapahtuvasta kaivostoiminnasta on otettava suurempi siivu yhteiseen hyvään uudistamalla kaivostoiminnan verotusta ja rahastoimalla osa verotuotoista Norjan öljyrahaston tapaan.

Kasvispohjaisen ruoan lisääminen on globaalisti tehokkaimpia keinoja hillitä metsäkatoa, ruoantuotannon päästöjä ja vähentää tuotantoeläinten kärsimystä. Potentiaali myös kasviproteiinien vientiin on iso, ja uuden alan tuotekehitystä ja kasvua on tuettava.

Talouden on oltava myös eettisesti kestävä. Viime aikoina Suomessa on puhuttu paljon turkistuotannosta niin alan eettisten ongelmien, terveysriskien, yleisen hyväksynnän heikkenemisen kuin taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Turkistarhaus elinkeinona on tulossa tiensä päähän.

Turkistarhoilla levinnyt lintuinfluenssa on alleviivannut niitä merkittäviä terveydellisiä ja myös kansantaloudellisia riskejä, joita tarhaukseen liittyy. Moni tarhaaja siirtyisi eteenpäin, jos saisi tukea uuden elinkeinon aloittamiseen.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa valmistellaan turkisan oikeudenmukaisen siirtymän tukipaketti, joka helpottaa turkistarhauksen lopettamista ja auttaa alan toimijoita uuden yrityksen perustamisessa, uudelleenkouluttautumisessa ja uuden työn löytämisessä.

Orpon hallitus vaarantaa hiilineutraalivaltioitteen saavuttamisen ja luontokadon pysäyttämisen. Hallitus leikkaa ympäristönsuojelusta ja ilmastotoimista. Se jättää tekemättä välttämättömiä uudistuksia ja

vesittää jo tehtyjä päätöksiä. Näin toimiessaan hallitus vaarantaa myös Suomen EU-velvoitteet ja kansainväliset sitoumukset.

Vasemmiston vaihtoehdossa Suomi palautetaan päästövähennyspolulle, taloutta ohjataan kestävämmäksi, luonnon monimuotoisuutta vahvistetaan ja eläinten hyvinvointia parannetaan.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa vauhditetaan kestävää siirtymää ja kiertotaloutta:

- Energiaintensiivisen teollisuuden niin sanottua sähköistämistukea uudistetaan siten, että tukea voi saada vain päästöjä vähentäviin ja energiatehokkuutta parantaviin investointeihin. Nykyisin vain puolet yhteensä 150 miljoonan euron tuesta on käytettävä tällaisiin tarkoituksiin.
- Uusiutuvan energian ja energiatehokkuuden hankkeiden rahoitusta kasvatetaan 80 miljoonalla eurolla.
- Turpeenpolton verotuki poistetaan asteittain kokonaan.
- Ehkäistään järeän ainespuun energiakäyttöä ja valmistellaan ja otetaan käyttöön kiinteän biomassan vero.
- Öljy- ja kaasulämmitteisten asuinkiinteistöjen lämmitystaparemontteja tuetaan 45 miljoonalla eurolla.
- Valtion asuntorahaston leikkaukset perutaan ja ARAn valtuuksia kasvatetaan 175 miljoonalla eurolla, josta tuetaan muun muassa energiaremonttiavustuksia.
- Suurten kaupunkien ja pääkaupunkiseudun joukkoliikenteen tukea kasvatetaan 50 miljoonalla eurolla.
- Kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelman toteuttamiseen lisätään 25 miljoonaa euroa.
- Sähköisen liikenteen latausinfrastruktuurin kehittämistä asuintaloissa tuetaan 20 miljoonalla eurolla.
- Polttoaineveron ja ajoneuvoveron kevennykset perutaan, ja uusiutuvien liikenne-polttoaineiden jakelovelvoitelaki säilytetään ennallaan.
- Valmistellaan ja otetaan käyttöön ns. hiiliosinkomalli, jossa osa fossiilisen energian verojen tuloista palautetaan veronmaksajille oikeudenmukaisesti.
- Ympäristöjärjestöjen rahoitusta kasvatetaan 850 000 eurolla.
- Valmistellaan jätteen veropohjan laajennus, jossa vero ulotetaan koskemaan nykyistä kattavammin teollisia jätteitä, maa- ja kiviainesta sekä vaarallisia jätteitä.
- Kuntien velvoite ilmastosuunnitelmien laadintaan säilytetään ilmastolaissa, ja kunnille osoitetaan tästä aiheutuviin tehtäviin 2,6 miljoonan euron rahoitus.
- Lisäpanostukset yhteensä noin 400 miljoonaa euroa, josta 175 miljoonaa Asumisen ja rahoittamis- ja kehittämiskeskus ARAn rahoitusta.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa edistetään kasvisruokaa ja eläinten hyvinvointia:

- Käynnistetään kasvispohjaisen ruoan investointiohjelma ja rahoitetaan sitä 30 miljoonalla eurolla.
- Turkisalan luopumisavustuksiin ja oikeudenmukaisen siirtymän tukipakettiin osoitetaan 20 miljoonaa euroa.
- Eläinsuojeluasiamiehen virka vakinaistetaan, ja tähän tarkoitukseen osoitetaan 120 000 euron rahoitus.

VASEMMISTOLIITTO RATKAISEE AJANKOHTAISIA HAASTEITA

Jokaisen hallituksen vastuulla on reagoida esiin nouseviin haasteisiin ja tehdä kulloisenkin tilanteen edellyttämiä lainsäädäntö-, rahoitus- ja muita päätöksiä.

Juuri nyt hallituksen tulisi välittömästi helpottaa hyvinvointialueiden rahoitusvajetta, joka on ajamassa sosiaali- ja terveyspalvelut hallitsemattomaan kriisiin. Hallituksen olisi helpotettava nuorten kasvavaa pahoinvointia. Hallituksen pitäisi torjua rakennusalan taantumaa.

Hallituksen tulisi päättää toimista, joilla hiilinieluja vahvistetaan, Suomi palautetaan

takaisin hiilineutraalituspolulle ja luontokato pysäytetään.

Hallituksen olisi myös reagoitava kriisien, eriarvoisuuden ja konfliktien lisääntymiseen maailmassa ja edistettävä johdonmukaisesti kestävää kehitystä ja ihmisoikeuksia.

Näin Orpon hallitus ei kuitenkaan tee, vaan se näyttää istuvan käsiensä päällä monen ajankohtaisen ongelman edessä.

Vasemmistoliiton vaihtoehto sen sijaan vastaa näihin haasteisiin.

4.1 Pelastamme sosiaali- ja terveyspalvelut

Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat ajautumassa hallitsemattomaan kriisiin. Hyvinvointialueiden alijäämän arvioidaan olevan vuonna 2023 selvästi yli miljardi euroa, ja useilla alueilla suunnitellaan vuodelle 2024 leikkauksia, jotka aiheuttaisivat peruuttamatonta vahinkoa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille. Nyt tarvittaisiin välittömästi korjaavia toimia kriisitilanteen purkamiseksi, mutta oikeistohallitus ei tarjoa hyvinvointialueille minkäänlaista helpotusta.

Hyvinvointialueiden alijäämä ei ole alueiden oma syy, sillä ne ovat vasta käynnistäneet toimintansa. Alijäämä on syntynyt, kun kunnilta ei ole siirtynyt alueille palvelutarpeita vastaavaa rahoitusta, ja kun palkat ja ostopalveluiden hinnat ovat nousseet poikkeuksellisen paljon.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa perutaan Orpon hallitusohjelmassa esitetyt 1,4 miljardin euron leikkaukset sote-rahoitukseen. Lisäksi hyvinvointialueille ja HUS-yhtymälle annetaan

akuuteimpaan tarpeeseen 500 miljoonaa euroa lisärahoitusta, jotta palveluiden hallitsemattomalta alasajolta vältetään.

Samalla sote-rahoitusmalli uudistetaan siten, että hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoite pidennetään vähintään neljään vuoteen, hyvinvointialueiden kustannusindeksi päivitetään vastaamaan paremmin alueiden todellisia menoja ja investointisääntelyä kehitetään. Hyvinvointialueille annetaan verotusoikeus, jotta ne voivat kehittää toimintaansa pitkäjänteisesti ja vastuullisesti.

Esitämme myös muutoksia hyvinvointialueiden työnantajapolitiikkaan, vahvempaa henkilöstön osallistamista sekä rajoituksia vuokratyövoiman ja ostopalveluiden käyttöön.

Työvoimapula on sosiaali- ja terveyspalveluiden suuri ongelma. Ongelma koskee lääkärin ja hoitajien lisäksi muun muassa sosiaalityöntekijöitä ja psykologeja. Hyvinvointialueiden työvoimapulan ratkaisemiseksi julkisten sote-palveluiden johtamista, palkkausta ja työhyvinvointia tulee parantaa alan veto- ja pitovoiman parantamiseksi. Sot ammattilaisten koulutusmäärien pitää vastata alan tarpeita, ja ulkomailta muuttaneiden ammattilaisten osaamisen tunnistamisen ja täydentämisen prosesseja tulee sujuvoittaa. Lisäksi tarvitaan rajoituksia vuokratyövoiman ja ostopalveluiden käytölle.

Mielenterveyspalveluiden heikko saatavuus aiheuttaa paljon tarpeetonta pahoinvointia, ja se on vakava yhteiskunnallinen ongelma. Mielenterveysongelmat ovat jo nyt työkyvyttömyyseläkkeen yleisin syy.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa perusterveydenhuollon mielenterveyspalveluita vahvistetaan. Matalan kynnyksen psykososiaalisten palveluiden ja terapioiden saatavuutta parannetaan. Matalan kynnyksen palvelujen lisäksi vakavia ja pitkäaikaisia mielenterveysongelmia sairastavilla täytyy olla oikeus pitkäkestoiseen ja tarvittaessa pysyvään hoitoon sekä kuntoutumista ja pärjäämistä tukeviin asumispalveluihin.

On arvioitu, että jokainen omaishoitaja säästää yhteiskunnan resursseja noin 10 000 euroa vuodessa. Omaishoito onkin inhimillinen ja erittäin kustannustehokas keino vastata kasvaviin hoivatarpeisiin. Ilman omaishoitajien arvokasta panosta sosiaali- ja terveysjärjestelmämme olisi nykyistäänkin suuremmissa vaikeuksissa. Tästä vaativasta ja sitovasta hoitotyöstä tulee maksaa oikeudenmukainen ja riittävä korvaus.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa kaikkia omaishoidon korvauksia kasvatetaan 20 prosentilla. Samalla omaishoitajuudelle laaditaan yhtenäinen kansallinen kriteeristö ja se mahdollistetaan kaikille nämä ehdot täyttävälle. Omaishoito tulee myös voida yhdistää palkkatyöhön nykyistä joustavammin.

Hyvinvointialueille annetaan verotusoikeus.

Orpon hallitus korottaa yksityisen hoidon Kela-korvauksia. Hoitojonojen purkamiseksi lisärahoitusta tulisi suunnata hyvinvointialueille, eikä yksityisille terveysyrityksille ja niiden pääosin hyvätuloisille asiakkaille. Kela-korvauksen noston jälkeenkin potilaalle maksettavaksi jäävä summa yksityisissä palveluissa on niin iso, ettei se mahdollista palvelujen käyttöä pienituloisille.

Muutos myös osaltaan pahentaa julkisen sektorin työvoimapulaa, eikä se tue hoidon jatkuvuutta ja vaikuttavuutta. Hallitus vaikeuttaa monen ihmisen tosiasiallisia mahdollisuuksia saada tarvitsemaansa hoitoa esimerkiksi perumalla kiireettömän hoidon lakisääteisen hoitotakuun lyhentämisen sekä korottamalla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja ja lääkkeiden omavastuuta.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa sairastamisen kustannuksia lasketaan ja hoitoonpääsyä parannetaan.

Emme korota asiakasmaksuja tai lääkemaksuja omavastuuta. Pidämme kiinni viime hallituskaudella säädetyistä perusterveydenhuollon kiireettömän hoidon hoitotakuun lyhentämisestä kolmesta kuukaudesta seitsemään päivään ja kehitämme omalääkäri-, omahoitaja- ja omatiimimallia. Tämä vahvistaa perustason palvelua, jolloin ihmisten sairauksia

ja terveysongelmia voidaan hoitaa ajoissa ja ennaltaehkäisevästi. Se myös vähentää kalliimpien erityisterveydenhuollon palveluiden tarvetta ja pienentää niin potilaalle kuin yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Nopeampi hoitoon pääsy myös parantaa väestön yhdenvertaisuutta ja kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa:

- Hallituksen kaavailemat sote-rahoituksen leikkaukset perutaan.
- Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän rahoitusta kasvatetaan 500 miljoonan euron kertaluonteisella määrärahalta palvelutason turvaamiseksi.
- Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden päivystystoiminnan jatkuvuus turvataan ja tähän osoitetaan 9 miljoonan euron rahoitus.
- Sote-rahoitusmalli uudistetaan siten, että rahoituksen tasoon vaikuttava kustannusindeksi huomioi sote-sektorin palkkakehityksen ja vastaa paremmin hyvinvointialueiden todellisia kustannuksia.
- Hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoite pidennetään vähintään neljään vuoteen, ja investointeja koskevaa sääntelyä uudistetaan investointien mahdollistamiseksi. Lisäksi hyvinvointialueille säädetään verotusoikeus.
- Henkilöstövuokrausta ja ostopalveluita rajoitetaan, ja niin sanotun ammatinharjoittajamallin käyttöönottoa selvitetään.
- Kiireettömän hoidon lakisääteinen hoitotakuu lasketaan seitsemään päivään Marinin hallituksen päätöksen mukaisesti (Orpon hallitus aikoo pitää määräajan 14 vuorokaudessa). Kustannusvaikutus 5 miljoonaa euroa 2024.
- Sosiaalialan osaamiskeskusten valtionavustusta kasvatetaan 1,5 miljoonalla eurolla.
- Kaikkia omaishoidon palkkioita korotetaan 20 prosentilla, mikä edellyttää arviolta 42 miljoonan euron lisärahoitusta.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen 10 prosentin korotus perutaan. Kustannusvaikutus 27 miljoonaa euroa.
- Lääkkeiden omavastuun korotus perutaan ja omavastuu pidetään vuoden 2023 tasolla 592 eurossa (hallituksen esityksessä 627 euroa). Kustannusvaikutus 7 miljoonaa euroa.
- Vammaispalvelulaki ja 0,7-hoitajamitoitus toimeenpannaan alkuperäisen suunnitelman mukaisesti ja hallituksen lykkäykset ja leikkaukset perutaan. Kustannusvaikutus noin 90 miljoonaa euroa.
- Yksityisen hoidon Kela-korvaukset pidetään ennallaan. Säästö 65 miljoonaa euroa.
- Psykoterapeuttikoulutusta uudistetaan ja se tehdään maksuttomaksi. Tähän varataan 6 miljoonan euron vuosittainen rahoitus.
- Mielenterveyspalveluiden saatavuuden parantamiseen perustasolla ja erikoissairaanhoidossa panostetaan 50 miljoonaa euroa.
- Panostukset sosiaali- ja terveyspalveluihin yhteensä noin 700 miljoonaa euroa.

4.2 Panostamme nuoriin

Nuorissa on tulevaisuus -sanonta on kliseinen, mutta tosi.

Nuorten pahoinvoinnin ja nuorten kokeman epävarmuuden lisääntyminen antaa aiheita vakavaan yhteiskunnalliseen huoleen.

Suuri osa nuorista voi hyvin, mutta huonoiten voivat nuoret voivat huonosti monella eri mittarilla. Myös koronavuodet kasasivat ongelmia samoihin perheisiin, mikä näkyy lasten ja nuorten elämässä todennäköisesti vielä pitkään.

Valitettavan usein on kyse ylisukupolisesta huono-osaisuudesta. Tuoreen tutkimuksen mukaan 90 prosenttia pienituloisissa perheissä elävistä lapsista koki, että perheellä oli haasteita selviytyä menoista. Kolmannes oli joutunut lopettamaan harrastuksen taloudellisista syistä, ja 14 prosenttia koki, ettei perheellä ollut riittävästi ruokaa.

Nuoret, joille kasaantuu paljon pahoinvointia aiheuttavia tekijöitä, putoavat liian usein yhteiskunnan turvaverkkojen läpi.

Kun esimerkiksi mielenterveyspalveluita ei ole tarpeeksi helposti saatavilla, joutuu lastensuojelu auttamaan myös psyykkisesti oireilevia nuoria. Lastensuojelun ja lasten- ja nuorisopsykiatrian yhteistyötä on tärkeä kehittää. On myös varmistettava, että perheen aikuisten oireilla psyykkisesti myös lasten avuntarve kartoitetaan.

Orpon hallituksen tekemät, nuorten elämää vaikeuttavat leikkaukset ja palveluiden heikennykset ovat erittäin lyhytnäköisiä. Hallitus lisää lapsiperheköyhyyttä. Hallitus leikkaa nuorten opintorahaa ja asumistukea. Hallitus heikentää syrjäytymisvaarassa olevien nuorten kuntoutumisen edellytyksiä sekä heikentää lastensuojelun jälkihuoltoa. Hallitus leikkaa nuorisotyöstä. Hallitus lakkauttaa ensiasunnon oston verovapauden. Listaa voisi jatkaa.

Nuorilta ja lapsiperheiltä leikkaamisen sijaan meidän tulee panostaa perheiden hyvinvointiin ja toimeentuloon, nuorten tulevaisuuden näkymien ja osallisuuden vahvistamiseen sekä nuorten palveluihin.

Nuorten kokemana epävarmuus toimeentulosta ja tulevaisuudesta lisää osaltaan pahoinvointia ja mielenterveysongelmia. Nuorten opintolainataakka on lyhyessä ajassa kaksinkertaistunut. Velkataakka painaa monen nuoren ja nuoren aikuisen taloutta ja mieltä. Opintolainojen voimakas koronnousu on lisännyt maksuvaikkeitä, mikä näkyy myös valtion takausvastuiden kasvuna.

Vasemmiston vaihtoehdossa nuoriin ja lapsiperheisiin kohdistuvat sosiaalietuuseri- leikkaukset perutaan. Opintorahaa korotetaan 50 eurolla kuukaudessa nuorten toimeentulon vahvistamiseksi ja kouluttautumiseen kannustamiseksi. Opintolainalle säädetään korkokatto.

Nuorten väkivaltarikollisuus ja jengiytyminen ovat huolestuttavia ilmiöitä. Rikoksilla oireilevien nuorten tilanne vaatii monenlaisia ratkaisuja. Olennaisinta on rikoksia aiheuttavan pahoinvoinnin ja käytösmallien ennaltaehkäisy, mikä edellyttää ennen kaikkea toimivaa sosiaalipolitiikkaa. Tilanteeseen pitää puuttua moniammatillisesti koko perhe huomioiden, mikä tarkoittaa esimerkiksi riittävää lastensuojelun ja nuorisotyön resursointia sekä koulun ja kodin yhteistyötä.

Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta auttavat nuoria itsenäistymisessä, tarvittavan tuen ja palveluiden saamisessa ja työllistymisessä. Etsivällä nuorisotyöllä on merkittävä rooli myös nuorten mielenterveysongelmien ratkaisemisessa, koska moni nuori pääsee sitä kautta avun piiriin.

Orpon hallituksen budjettiesitys supistaa etsivän nuorisotyön ja työpajatoiminnan rahoitusta vuonna 2024, mikä voi johtaa toiminnan päättymiseen monissa kunnissa. Vasemmisto lisää näiden tärkeiden työmuotojen rahoitusta.

Vanhemmuuden tuki painottuu pikkulapsi- aikaan. Monesti myös koulun ja kodin yhteistyö vähenee lapsen kasvaessa. Myös teini-ikäisten lasten vanhemmat voivat tarvita tukea, kun lapsi itsenäistyy ja kokeilee välillä rajustikin rajojaan. Niin sanotun teinineuvolan ajatuksena on tarjota murrosikäisille ja heidän perheilleen tukea, neuvoja ja apua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, jotta vaikeimmilta ongelmilta vältetään.

Nuorilta ja lapsiperheiltä leikkaamisen sijaan tulee panostaa perheiden hyvinvointiin ja toimeentuloon.

Paremmilla ennaltaehkäisevillä palveluilla puututaan parhaiten myös viime vuosina kasvaneeseen teini-ikäisinä sijoitettujen lasten määrään. Koronan jälkihoito jatkuu lasten ja nuorten kohdalla vielä pitkään, ja siihenkin on osoitettava riittävät resurssit.

Kouluissa järjestettävää oppimisen tukea tulee parantaa. Vasemmistoliitto ajaa uudistusta, jossa peruskoulujen ryhmäkokoja pienennetään, oppilaiden oikeutta pienryhmäopetukseen vahvistetaan, ja otetaan käyttöön erityisopettajamitoitus. Oppilaiden tulee saada tarvitsemaansa tukea lähikoulussa, ja oikeus erityisopetukseen myös toisella asteella on säädettävä lailla. Riittävä tuki turvaa oppimisrauhaa luokissa.

Liikunta edistää nuorten ja aikuisten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. Harrastusmahdollisuudet jakautuvat kuitenkin epätasaisesti: perheen taloudellinen tilanne ja asuinalue vaikuttavat paljon. Vasemmistoliiton vaihtoehto lisää kaikkien mahdollisuuksia liikunnan harrastamiseen.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa:

- Opintorahan tasoa korotetaan 50 eurolla kuukaudessa ja opintorahaa korotetaan jatkossa indeksin mukaisesti.
- Opiskelijoiden asumistuen heikennykset perutaan.
- Valmistellaan ja otetaan käyttöön opintolainan korkokatto.
- Opiskelijoiden ja muiden erityisryhmien asuntotuotannon rahoitusta kasvatetaan ja ensiasunnon oston varainsiirtoverovapaus säilytetään.
- Oppimisen tuen vahvistamiseen osoitetaan 100 miljoonan euron lisämääräraha vuodelle 2024 ja 200 miljoonaa euroa seuraaville vuosille.
- Nuorisolan järjestöjen ja osaamiskeskusten rahoitusta kasvatetaan 3 miljoonalla eurolla.
- Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan rahoitusta kasvatetaan 8 miljoonalla eurolla.
- Lapsiperheiden sosiaaliturvaan tehdään indeksikorotukset, ja kaikki leikkaukset perutaan.
- Lastensuojelun jälkihuollon resursseja vahvistetaan ja yläikärajaksi asetetaan 25 vuotta. Lisäpanostus 15 miljoonaa euroa.
- Teinineuvolatoiminnan käytäntöjä pilotoidaan ja kehitetään. Lisämääräraha 2 miljoonaa euroa.
- Ankkuritoimintaa ja muuta moniammatillista nuorten hyvinvointia parantavaa ja rikoksia ennaltaehkäisevää toimintaa vahvistetaan ympäri Suomea, ja tähän osoitetaan 5 miljoonan euron lisämääräraha.
- Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien parantamiseksi kasvatetaan seuratuksia 4 miljoonalla eurolla ja koululaisten maksuttomien harrastusmahdollisuuksien tukea kasvatetaan 6 miljoonalla eurolla.
- Rakennetaan lisää liikuntapaikkoja lapsille ja nuorille ja osoitetaan tähän 10 miljoonan euron lisämääräraha.

4.3 Helpotamme rakennusalan tilannetta ja lisäämme kohtuuhintaisia asuntoja

Rakennusala on syvässä ahdingossa. Korkotason nousu on luonut epävarmuutta asuntomarkkinoille ja rakennusteollisuuteen ja johtanut rakentamisen jyrkkään hiipumiseen, mikä lisää myös alan työttömyyttä ja lomautuksia.

Esimerkiksi vuoden 2023 heinä–syyskuussa myönnettyjen rakennuslupien määrä oli vain puolet vuodentakaisesta. Nykymenolla kasvukeskuksissa törmätään pian asuntopulaan, ja korjausvelka kasvaa entisestään.

Rakennusala tarvitsee valtiolta suhdannepoliittisia tukitoimia. Taantumassa rakentamisen hinta alenee, mikä tekee valtion tukemasta asunto- ja korjausrakentamisesta myös kustannustehokasta. Valtion tuki ylläpitää rakennusalan työllisyyttä ja torjuu konkurssseja.

Orpon hallituksen päättämä sosiaalisen asuntotuotannon ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn avustusten alasajo pahentaa rakennusalan suhdannetilannetta, lisää työttömyyttä, vähentää kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuutta ja nostaa yleistä vuokratasoa.

Hallituksen päätöksen mukaan uusien asumisoikeusasuntojen rakentamiseen ei anneta enää yhtään lisää korkotukivaltuuksia. Lisäksi muun muassa avustukset asuinyhteisöiden ja rakennusten energiatehokkuusparannuksiin, matalalämpöiseen kaukolämpöön siirtymiseen, asuintalojen sähköautojen latausinfrastruktuuriin ja työpaikkojen latauspisteisiin lakkautetaan kokonaan vuoden 2024 alussa. Useita muita korjausavustuksia leikataan.

Vasemmiston vaihtoehdossa julkisrahoitteista uudis- ja korjausrakentamista ei ajeta alas, vaan sitä lisätään. On järkevää käynnistää esimerkiksi sosiaalisen asuntotuotannon hankkeita nyt, kun asuntorakentaminen muuten on alamaissa. Sama pätee monenlaisiin remontteihin. Esimerkiksi asuinyhteisöjen energia-avustus ja kotitalouksien lämmitystaparemonttien avustus ovat olleet suosittuja tukia, jotka ovat vauhdittaneet siirtymää kohti hiilineutraaliutta ja auttaneet kotitalouksia pienentämään energiakustannuksiaan. Näitä tulee jatkaa.

Lisäksi esitämme mittavaa kertaluonteista investointitukipakettia rakennusalan tukemiseksi. Asuinyhteisöille suunnattu suhdanneavustus vauhdittaa tarpeellisia uudis- ja korjausrakennushankkeita ja elvyttää merkittävästi alan kysyntää.

Kuntien ja hyvinvointialueiden rakentamisen tukipaketti kannustaa toteuttamaan tarpeelliset

ja joissain tapauksissa hyvin pitkään lykättyt rakennushankkeet nyt. Tukien avulla voidaan esimerkiksi korjata homekouluja ja muita sisäilmaongelmista kärsiviä kiinteistöjä, toteuttaa energiatehokkuus- ja lämmitystaparemontteja ja käynnistää muita tärkeitä korjaus- ja uudisrakennushankkeita.

Valtion tuki ylläpitää rakennusalan työllisyyttä.

Hallitus esittää nuorten ensiasunnon ostajien varainsiirtoverovapaudesta luopumista ja yleisten varainsiirtoverokantojen alentamista. Muutosten yhteisvaikutus on noin 70 miljoonaa euroa valtiontaloutta pysyvästi heikentävä, eikä niillä ole vastaavia yhteiskunnallisia hyötyjä. Taloudellinen hyöty painottuu ylimpiin tuloluokkiin. Nuorten ensiasunnon ostaminen vaikeutuu. Me perumme nämä muutokset.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa:

- Valtion asuntorahaston leikkaus perutaan ja ARAn valtuuksia kasvatetaan 175 miljoonalla eurolla. Tähän sisältyvät muun muassa energia-avustus, ARAn käynnistysavustus, kunnallistekniikka-avustus, MAL-sopimukseen liittyvä avustus, erityisryhmien investointiavustus ja hissi- ja esteettömyysavustus.
- Otetaan käyttöön väliaikainen rakennusalan suhdanneavustus ja varataan siihen 100 miljoonaa euroa. Asuinyhteisöt voivat käyttää avustusta uudis- ja korjausrakentamiseen.
- Kuntia ja hyvinvointialueita kannustetaan toteuttamaan tarpeelliset ja joissain tapauksissa hyvin pitkään lykättyt rakennushankkeet nyt erillisellä tukipaketilla, jossa valtio maksaa osan kustannuksista. Varataan tähän 100 miljoonaa euroa.
- Asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksen luopumistukea jatketaan ja siihen varataan 45 miljoonaa euroa.
- Seurantalojen korjausavustusta kasvatetaan 2 miljoonalla eurolla.
- Liikuntapaikkarakentamisen määrärahoja lisätään 10 miljoonalla eurolla.
- Sähköisen liikenteen latausinfrastruktuurin kehittymistä asuintaloissa tuetaan 20 miljoonalla eurolla.
- Asumisneuvonnan rahoitusta kasvatetaan 3 miljoonalla eurolla asumisen turvaamiseksi sekä häätöjen ja asunnottomuuden ehkäisemiseksi.
- Rakennusalan tukipaketin panostukset ovat yhteensä yli 450 miljoonaa euroa. Avustuksilla rahoitettavien hankkeiden kokonaismittakaava on useamman miljardin.

4.4 Vahvistamme hiilinieluja ja luonnon monimuotoisuutta

Ilmastokriisin hillitsemiseksi kasvihuonekaasupäästöjä pitää vähentää, hiilinieluja kasvattaa ja pääomat ohjata fossiilitaloudesta uusiutuvaan energiaan ja kierto-taloustratkaisuihin. Jos hiilinielujen heikentymistä ei käännetä, Suomi ei saavuta vuoden 2035 hiilineutraalisuustavoitetta tai EU:n meille asettamia päästövähennysvelvoitteita.

Sen sijaan, että Orpon hallitus keskittäisi tarmonsä päästöjen vähentämiseen ja hiilinielujen vahvistamiseen, keskittyy se jo päätettyjen toimien vesittämiseen. Esimerkiksi kosteikkoviljelyn sekä joutoalueiden metsityksen tukien lakkautus ja luonnonsuojelusta leikkaaminen vievät meitä yhä kauemmas tavoitteistamme.

Hiilinielujen heikkeneminen johtuu pitkälti hakkuiden lisääntymisestä ja metsien kasvun hidastumisesta. Metsänielujen vahvistamiseksi hakkuita tulee kohtuullistaa ja järkevöittää. Talousmetsissä jatkuvaa kasvatusta tulisi suosia nykyistä enemmän ja puun kiertoaikoja pidentää. Puita ei pidä hakata liian nuorina, eikä harvennushakkuiden tule olla ylimitoitettuja. Metsälakia tulee uudistaa hiilinielujen huomioimiseksi. Metsänomistajille pitää tarjota taloudellisia kannustimia hiilensidontaan. Lisäksi metsänhoidon tuet tulee uudistaa hiilensidontaan kannustaviksi, ja epäonnistuneiden metsäojitusten ennallistamista pitää tukea.

Järeän puun ohjautumista polttoon tulee ehkäistä, sillä Suomessa poltetaan biomassaa liikaa energiaksi suhteessa muihin, kestävämpiin ja korkeamman lisäarvon käyttötarkoituksiin. Suomalainen metsäteollisuus on kamppailut liian matalan jalostusasteen kanssa jo pitkään. Taloudellinen lisäarvo jää kuitenkin liian pieneksi suhteessa siihen, mitä arvokkaista metsistämme olisi mahdollista saada.

Kuitupuun tuotantoon keskittyvä metsätalous tuhoaa myös suomalaista metsäluontoa. Tukkipuun määrän lisäämiseen keskittyvä metsätalous sen sijaan tarkoittaisi jatkuvan kasvatuksen menetelmään siirtymistä monissa tapauksissa. Ojituksia ei tarvita, maaperää ei useinkaan tarvitse muokata tai rikkoa, ja metsälajien elinympäristö säilyy. Lisäksi tukkipuu on arvokkaampaa kuin kuitupuu, ja sitä jalostamalla esimerkiksi rakennusmateriaaleiksi ja huonekaluiksi nousisi jalostusaste merkittävästi. Jaksollisen

metsänkasvatuksen tukia onkin siirrettävä luonnonhoitotoimenpiteiden rahoittamiseen.

Valtion metsät ovat avainasemassa metsäluonnon kadon pysäyttämisen kannalta. Metsähallituksen liiketoiminnasta aiotaan tulouttaa 110 miljoonaa euroa valtion talousarvioon, mikä on liian paljon kestävän metsänhoidon näkökulmasta. Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävien ja julkisten hallintotehtävien rahoituksen pienentäminen hallituksen budjetissa merkitsee, että luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvien tavoitteiden saavuttaminen vaarantuu. Valtion omistamissa metsissä tulee siirtyä metsänhoitoon, joka huomioi nykyistä vahvemmin hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuuden. Kaikki jäljellä olevat valtion vanhat metsät tulee suojella.

Myöskään maatalouden maaperäpäästöjä ei ole onnistuttu vähentämään. Tilanteen korjaamiseksi meidän pitää tukea kosteikkoviljelyä ja muita päästöjä vähentäviä maatalouden muotoja. Suopeltojen raivaus tulee kieltää kokonaan. Lisäksi käyttöön tulee ottaa maankäytön muutosmaksu, joka hillitsee metsänraivausta.

On järkevämpää maksaa suomalaisille maan- ja metsänomistajille hiilen sitomisesta kuin kompensoida päästövaikutusta EU:lle.

Kosteikkoviljely on erittäin kustannustehokas maankäyttösektorin ilmastotoimi. Siinä viljellään märkää turvemaata tai nostetaan turvemaan vedenpintaa niin, että ilmasto-päästöt alenevat. Edellinen hallitus linjasi 30 miljoonan euron kosteikkoviljelyn tukipaketista. Petteri Orpon hallitus on kuitenkin leikannut tämän tärkeän määrärahan.

Myös joutomaiden metsittäminen on tehokas tapa vähentää maaperäpäästöjä ja kasvattaa hiilinielua. Edellinen hallitus otti vuonna 2021 käyttöön uuden joutoalueiden metsitystuen yksityisille maanomistajille. Elokuuhun 2023 mennessä hyväksytyttä tukipäätöksiä oli tehty noin 5 300 hehtaarin alalle, ja näistä noin kaksi

kolmasosaa koski turvemaita. Orpon hallitus on valitettavasti päättänyt olla jatkamatta myös metsitystukea.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa otetaan käyttöön myös uusi valtiorahoitteinen hiilituki, joka tekee metsän hiilinielun vahvistamisesta ja kiertoajan pidentämisestä metsänomistajille taloudellisesti houkuttelevaa. Mallisamme metsänomistajille korvattaisiin 30–40 prosenttia tulonmenetyksistä, mikä edellyttäisi arviomme mukaan noin 50 miljoonan euron rahoitusta ja johtaisi hiilensidonnan merkittävään vahvistumiseen.

Mikäli hiilinielujen heikkenemiselle ei tehdä mitään, pitää Suomen mahdollisesti korjata tilannetta vähentämällä päästöjä muilla

sektoreilla tai maksamalla EU:lle sakkoa. Tämä ei ole taloudellisesti järkevää, vaan tarpeelliset kustannustehokkaat toimet hiilinielujen vahvistamiseksi on tehtävä maankäyttösektorilla. On järkevämpää maksaa suomalaisille maan- ja metsänomistajille hiilen sitomisesta kuin kompensoida päästövaikutusta muiden sektorien kalliilla toimilla tai maksuilla EU:lle.

Orpon hallitus leikkaa luonnonsuojelun määrärahoista ja vaarantaa Suomen tavoitteet ja globaalit sitouksemme luontokadon pysäyttämiseksi.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa hiilinieluja sekä luonnonsuojelun rahoitusta vahvistetaan merkittävästi.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa:

- Luonnonsuojelun ohjelmien Metson, Helmin, Nousun ja vesiensuojelun tehostamisohjelman rahoitusta kasvatetaan 100 miljoonalla eurolla.
- Kosteikkoviljelyn tukemiseen lisätään 30 miljoonaa euroa.
- Joutoalueiden metsitystukea jatketaan ja siihen varataan 10 miljoonaa euroa.
- Otetaan käyttöön maankäytön muutosmaksu tarpeettoman pellonraivauksen ja metsäkadon hillitsemiseksi ja nielun vahvistamiseksi.
- Ehkäistään järeän ainespuun energiakäyttöä ja valmistellaan ja otetaan käyttöön kiinteän biomassan vero.
- Uudistetaan metsälakia metsien kiertoajan pidentämiseksi.
- Otetaan käyttöön uusi hiilitukijärjestelmä, joka tekee hiilensidonnasta ja kiertoaikojen pidentämisestä metsänomistajille taloudellisesti houkuttelevan vaihtoehdon. Tähän varataan 50 miljoonan euron rahoitus.
- Talousmetsän luonnonhoidon tukia kasvatetaan 10 miljoonalla eurolla ja vastaavasti jaksollisen metsänkasvatuksen tukea supistetaan saman verran.
- Metsähallituksen tuloutustavoitetta täsmennetään alaspäin vuoden 2024 aikana. Metsähallituksen luonnonsuojelu- ja julkisten hallintotehtävien rahoitusta kasvatetaan 10 miljoonalla eurolla.
- Suojellaan valtion omistamat arvokkaat vanhat metsät.

4.5 Edistämme kestäväää kehitystä ja ihmisoikeuksia Suomessa ja globaalisti

Sodat ja konfliktit riehuvat eri puolilla maailmaa. Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainaa vastaan heikentää Suomen ja koko Euroopan turvallisuutta. Pakolaisia on enemmän kuin koskaan. Geopoliittiset ja geotaloudelliset jännitteet kiristyvät. Samaan aikaan ilmastonmuutos heikentää elinolosuhteita kaikkialla ja luonnonvarojen ehtyminen lisää konfliktiherkkyttä.

Suomen on omalla ulkopoliittikallaan edistettävä rauhaa ja kestäväää kehitystä. Suomen on sitouduttava ihmisoikeuksien, demokratian ja kansainvälisen oikeuden edistämiseen johdonmukaisesti kaikessa politiikassaan, ja tämän pitää näkyä myös talouspoliittisissa päätöksissä.

Rauhantyötä, kehitysyhteistyötä ja kansainvälistä yhteisvastuuta tarvitaan nyt enemmän kuin pitkään aikaan. On tärkeää, että Suomi jatkaa tukeaan Ukrainalle. Orpon hallitus leikkaa kuitenkin kehitysyhteistyön rahoitusta radikaalisti ja pienentää Suomen pakolaiskiintiötä. Tämä on täysin väärä, vastuuton ja lyhytnäköinen suunta.

Suomi perääntyy globaalista vastuustaan aikana, jossa pandemian jäljet, ilmastokriisin kiihtyminen ja geopoliittiset jännitteet lisäävät köyhyyttä ja epävakautta ympäri maailmaa. Rahoituksen leikkaus syö myös Suomen arvostusta ja vaikutusmahdollisuuksia

kansainvälisissä instituutioissa ja kansainvälisessä politiikassa yleisemmin.

Globaali pakolaistilanne on useiden pitkityneiden konfliktien takia historiallisen vakava. Pakolaisista kolme neljäsosaa oleskelee köyhissä ja kehittyvissä maissa, 70 prosenttia lähtömaan naapurimaassa.

Kiintiöpakolaisiksi valitaan muun muassa kidutuksen uhreja, väkivaltaa kokeneita naisia, vammaisia ja lapsiperheitä. Suomen vastaanottamista kiintiöpakolaisista vuosittain noin puolet on ollut lapsia. Orpon hallitus enemmän kuin puolittaa pakolaiskiintiön 500:aan, kun sitä pitäisi kasvattaa. Vasemmistoliiton vaihtoehdossa kiintiö viisinkertaistetaan hallituksen esittämästä.

Sotaa, vainoa ja ihmisoikeusloukkauksia pakenevien auttamiseksi tarvitaan myös ihmisoikeusperustaista turvapaikkapolitiikkaa niin Suomessa kuin EU:ssa. Oikeus hakea turvapaikkaa on turvattava kaikissa tilanteissa.

Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta ovat sitkeitä kotimaisia ihmisoikeusongelmia. Turvakotipaikkojen määrää on tasaisesti nostettu, mutta määrä on yhä riittämätön suhteessa kasvavaan tarpeeseen. Turvakotien rahoitusta on määrätietoisesti kasvatettava turvakotipaikkojen määrän ja saavutettavuuden lisäämiseksi.

Vasemmistoliiton vaihtoehdossa:

- Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ja kansainväliseen ilmastorahoitukseen lisätään 150 miljoonaa euroa.
- Rauhajärjestöjen rahoitusta kasvatetaan 500 000 eurolla.
- Pakolaiskiintiö nostetaan 2 500:aan. Tätä varten lisätään yhteensä 17,4 miljoonaa euroa Maahanmuuttovirastolle, vastaanottokeskuksille sekä kuntien kotoutumiskorvaukseen ja työvoima- ja yrityspalveluihin. Suomi saa EU:lta korvausta 2 500 kiintiöpakolaisesta 21,2 miljoonaa vuonna 2024, jolloin taloudellinen kokonaisvaikutus on 3,7 miljoonaa plussalla. Jatkossa kustannukset kasvavat.
- Turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten välttämätön toimeentulo turvataan säilyttämällä vastaanottorahan taso ennallaan ja kumoamalla hallituksen leikkaus. Kustannusvaikutus 13,4 miljoonaa euroa.
- Vähennetään byrokratiaa ja vahvistetaan suojelun tarpeessa olevien ihmisten varmuutta tulevasta säilyttämällä kansainvälisen suojelun oleskelulupien nykyinen kesto.
- Perus- ja ihmisoikeuksiin vakavasti puuttuvan säilönoton käyttöä ei tule laajentaa hallituksen esityksen mukaisesti.
- Turvakotipaikkojen lisäämiseksi ja saavutettavuuden parantamiseksi niiden rahoitusta kasvatetaan 6 miljoonalla eurolla.

5 TAULUKKO: VASEMMISTOLIITON BUDJETTIMUUTOKSET VUODELLE 2024

Tulo- ja määrärahamuutokset, miljoonaa euroa.

(-) lisämeno (+) lisätulo

TULOT

NETTOVAIKUTUS

Listaamattomien yhtiöiden osinkoverouudistus	420
Ansiotuloveroasteikon muutokset ml. solidaarisuusvero ja työtulovähennys (Kiky-maksumuutosten seurauksena työntekijöiden verotus kevenee veromuutoksista huolimatta)	1157
Kotitalousvähennys 2020 ehdoilla, fysioterapialaajennus kuten hallituksella	55
Yrittäjävähennyksen poisto	143
Työmatkakuluvähennyksen omavastuun lasku 750 euroon	-39
Työttömyysturvamuutosten vaikutus työttömyysvakuutusmaksuun	157
Kiky-maksumuutosten perumisen nettovaikutus julkistalouteen	70
Yksityishenkilöiden arvonnousuvero	50
Osinkoverosta vapautettujen yhteisöiden lähdevero	250
Windfall-veron jatko ja laajennus eri toimialoille	300
Metsälahjavähennyksestä luopuminen	2
Oluen verotuksen pitäminen vuoden 2023 tasossa	25
Harmaan talouden ja verovälttelyn torjunnan lisäverotuotot	50
Perintö- ja lahjaveron uudistus	100
Suurten varallisuuksien maltillinen miljonäärivero	500
Varainsiirtovero pidetään ennallaan, ensiasunto jatkossakin verovapaa	52
Osakesäästötilin laajennuksen peruminen	5
Alv-velvollisuuden liiketoiminnan alarajan nosto 30 000 euroon	-80
Kaivostoiminnan rojaltiveron uudistus	50
Ajoneuvoveron kevennyksen peruminen	15
Liikenteen polttoaineveron kevennyksen peruminen	168
Jakeluelvoitteen keventämisen peruminen	-146
Välillisten veromuutosten vaikutus indeksisidonnaisiin etuusmenoihin	-141
Maankäytön muutosmaksu käyttöön	30

Määrärahat

Etuuksien indeksikorotukset: päivärahat, eläkkeet, opintoraha ym.	-193
Opintotuen korotukset	-94
Asumistuen parantaminen	-276
Eläkkeensaajan asumistuen suojaosa	-11
Työttömyysturvan muutokset yhteensä	-371
Omaishoidon palkkioiden korotus 20 %:lla	-42
Metsähallituksen luonnonsuojelu- ja hallintotehtävien lisärahoitus	-10
Kehitysyhteistyön ja kansainvälisen ilmatorahituksen lisäpanostukset	-150
Rauhanjärjestöjen lisärahoitus	-0,5
Harmaa talous: Poliisitoimen toimintamenot	-2
Harmaa talous: Tullin toimintamenot	-2
Harmaa talous: Verohallinnon toimintamenot	-2
Sote-asiakasmaksujen 10 %:n korotuksen peruminen	-27
Vanhuspalveluiden parantaminen ja 0,7-hoitajamitoitus	-89
Seitsemän vuorokauden hoitotakuu voimaan aiemmin suunnitellusti	-5
Maatalouden energiaveropalautusten kevennys	24
Oppimisen erityisen tuen vahvistaminen	-100
Valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitoksille	-25
Korkeakoulujen perusrahoituksen vahvistaminen	-50
Valtionrahoitus yliopistojen aloituspaikkojen lisäämiseen	-30
Valtionrahoitus ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen	-30
Psykoterapeuttikoulutuksen uudistus ja maksuttomuus	-6
Kansainvälisten opiskelijoiden lukukausimaksuja ei koroteta	-5
Valtioneuvoston tutkimus- ja selvitystoiminnan jatko ja lisämäärärahat	-10
Taiteen ja kulttuurin julkisen rahoituksen kasvattaminen	-28
Taiteen perusopetuksen tasa-arvorahan pilotointi	-5
Vähälevikkisen laatukirjallisuuden ja kulttuurilehtien ostotuki kirjastoille	-1
Audiovisuaalisen alan tuotantokannustimen lisärahoitus	-8
Suomen elokuvasäätiön lisärahoitus	-1
Lisämääräraha liikuntapaikkojen rakentamiseen lapsille ja nuorille	-10

Seuratuen kasvattaminen nuorten liikuntaharrastuksen tukemiseksi	-4
Koululaisten maksuttoman harrastustoiminnan tuen kasvattaminen	-6
Nuorisoalan järjestöjen ja osaamiskeskusten tuki	-3
Lastensuojelun jälkihuollon vahvistaminen ja yläikärajan nosto 25 vuoteen	-15
Prometheus-leiritoiminnan lisärahoitus	-0,35
Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö	-8
Kosteikkoviljelytuki käyttöön	-30
Joutoalueiden metsitystuki	-10
Turkisalan oikeudenmukaisen siirtymän tukipaketti	-20
Kävelyn ja pyöräilyn toimenpideohjelma	-25
Joukkoliikenteen tukeminen	-50
Sähköisen liikenteen latausinfra tuki asuintaloille	-20
Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut	-40
Työkavana Oy:n lisärahoitus	-5
Työajan lyhentämisen kokeilu	-5
Työn ja hyvinvoinnin toimintaohjelman jatko ja lisäresursointi	-5
Kotoutumisen ja työvoiman maahanmuuton edistäminen	-20
Työsuojeluvalvonnan tehostaminen ja lisäresursointi	-5
Eriyisrymien kotoutumispalveluiden kehittäminen	-5
Kv-opiskelijoiden työelämäyhteyksien ja integraation vahvistaminen	-0,5
Mielenterveyshäiriöistä kärsivien työllistymisen IPS-toimintamalli	-5
Uusiutuvan energian ja energiatehokkuusinvestointien lisärahoitus	-80
Energiaintensiivisen teollisuuden sähköistymistuen ehtojen uudistaminen	75
Pakolaiskiintiön korottaminen 2500:aan	3,7
Turvapaikanhakijoiden vastaanottorahan korottaminen	-13,4
Kansainvälisen suojelun lupakäytäntöjen säilyttäminen ennallaan	3
Säilönoton laajentamisen peruminen	6,3
Lääkkeiden omavastuun jäädytys ja korotuksen peruminen	-7
Yksityisen hoidon Kela-korvauksen kohtuullistaminen	65
Perus- ja erikoistason mielenterveyspalveluiden vahvistaminen	-50

Hyvinvointialueiden toiminnan turvaaminen vuonna 2024	-500
Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden toiminnan turvaaminen	-9
Sosiaalialan osaamiskeskusten lisärahoitus	-1,5
Kuntien peruspalveluiden valtionosuuksien indeksikorotus	-24
Turvakotipaikkojen määrän kasvattaminen	-6
Ankkuritoiminnan ja nuorisorikollisuuden ennaltaehkäisyn lisärahoitus	-5
Murrosikäisten ja heidän perheidensä teinineuvolatoiminnan pilotointi	-2
Asumisneuvonnan laajentaminen ja kehittäminen	-3
Rakentamisen suhdannetuki asuntoyhteisöille	-100
Rakentamisen tukipaketti kunnille ja hyvinvointialueille	-100
Öljy- ja kaasulämmitteisten talojen lämmitystaparemontit	-45
Kuntien ilmastosuunnitelmat	-2,6
Uusi hiilensidonnain kannustin maanomistajille	-50
Maankäytön muutosmaksu käyttöön	30
Luonnonsuojelun lisärahoitus (mm. Metso, Helmi, Nousu, vesiensuojelu)	-100
Kasvisruuan investointipaketti	-30
Eläinsuojeluasiamiehen viran vakinaistaminen	-0,12
Taloustmetsän luonnonhoidon tukien kasvattaminen	-10
Jaksollisen metsänkasvatuksen tuen pienentäminen	10
Ympäristöjärjestöjen tukeminen	-0,85
Erityisryhmien asunto-olojen parantaminen	-10
Asunto-osakeyhtiöiden energiaremonttituki	-20
Suomen taloutta vahvistava vaikutus yhteensä	375,18